

ZAVOD ZA UDŽBENIKE I NASTAVNA SREDSTVA OBILJEŽIO JUBILEJ

30 GODINA USPJEHA

KRSTO VUKOVIĆ, DIREKTOR
SMŠ „DANILO KIŠ” U BUDVI
REVITALIZACIJA
ŠKOLE KAO VELIKI
ZALOG NOVIM
GENERACIJAMA

Strana 13

Strane 2, 3 i 4

MR DIJANA LAKOVIĆ,
DIREKTORICA OŠ „RADOJICA
PEROVIĆ” U PODGORICI
GRADIMO ŠKOLU
BUDUĆNOSTI

Strana 14

POSTAVLJEN KAMEN TEMELJAC
ZA PAVILJON OŠ „OKTOIH”

JEDANAEST NOVIH
UČIONICA

Strana 19

OBILJEŽENO 50 GODINA ČASOPISA
„VASPITANJE I OBRAZOVANJE”

RIZNICA
NAUČNOISTRAŽIVAČKIH
RADOVA

Strana 9

URUČENE NAGRADE NAJBOLJIM
STUDENTIMA UNIVERZITETA CRNE GORE

KVALITETNO OBRAZOVANJE
JE REZULTAT ZAJEDNIČKOG
ANGAŽMANA

Strana 21

ZAVOD ZA UDŽBENIKE I NASTAVNA SREDSTVA OBILJEŽIO JUBILEJ

- Državna sekretarka mr Tatjana Čalasan: „Zavod je bio i ostao mjesto gdje se ideje pretvaraju u udžbenike, gdje se planovi pretvaraju u praksu, a gdje se briga o obrazovanju pretvara u konkretan doprinos svakom učeniku i nastavniku“
- Predsjednica Upravnog odbora mr Bojana Radović: „Kako se mijenjaju potrebe učenika i savremeni tokovi nastave, tako raste i potreba da zajedno ulažemo u stručne ljude, tehnologije i procese koji čine udžbenik savremenim, pristupačnim i kvalitetnim“
- Direktorica Zavoda mr Aleksandra Hajduković: „Od prvog dana imali smo jasan cilj — da obezbijedimo kvalitetne, savremene i dostupne udžbenike za sve učenike i nastavnike“

30

Svečanom akademijom u Muzičkom centru Crne Gore Zavod za udžbenike i nastavna sredstva obilježio je jubilej – 30 godina postojanja ove renomirane institucije u prisustvu brojnih zvanica iz oblasti obrazovanja, kulturnog i javnog života Crne Gore, saradnika i zaposlenih.

Državna sekretarka u Ministarstvu prosvjete, nauke i inovacija mr Tatjana Čalasan obraćajući se prisutnima čestitala je ovaj značajan jubilej – 30 godina postojanja Zavoda.

„Ova institucija je postala svojevrsni stub našeg obrazovnog sistema. Tri decenije nisu samo broj; one su priča o upornosti, znanju i viziji. Zavod je bio i ostao mjesto gdje se ideje pretvaraju u udžbenike, gdje se planovi pretvaraju u praksu, a gdje se briga o obrazovanju pretvara u konkretan doprinos svakom učeniku i nastavniku. Ako bismo Zavod personifikovali, rekli bismo da je to neumorni prijatelj koji uvijek ima spreman savjet, knjigu i rješenje.“

Naravno, 30 godina nije malo – to je generacija i po učenika, hiljade nastavnika i bezbroj stranica koje su oblikovale naše znanje. Zavod je tih 30 godina pretvorio u kapital koji se ne mjeri samo publikacijama, već u povjerenju koje uživa.

Dozvolite mi da budem malo lična, kada govorimo o

obrazovanju često zaboravimo da iza svake lekcije stoji tim ljudi koji vjeruje da se društvo mijenja upravo kroz školu. Zavod je dokaz da ta vjera nije uzaludna.

Zato, dok danas obilježavamo jubilej ne slavimo samo prošlost – slavimo i budućnost. Jer ako je Zavod uspio da 30 godina bude oslonac obrazovanju sigurna sam da će narednih 30 biti još smjeliji, još inovativniji i još vrcaviji – baš kao što želimo da bude i naš obrazovni sistem.

U ime Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija čestitam vam jubilej i želim da nastavite da budete inspiracija i pokretač promjena“, naglasila je Čalasan.

LANAC ZNANJA SE PRENOSI, ČUVA I NADOGRAĐUJE

Predsjednica Upravnog odbora Zavoda mr Bojana Radović kazala je da „ovaj jubilej predstavlja trenutak u kojem se osvrćemo na tri decenije posvećenosti obrazovanju, i podsjećamo da je snaga jednog društva uvijek neraskidivo vezana za znanje koje ostavlja svojim generacijama.“

„Naša priča duboko je ukorijenjena u tradiciji. Od onog davnog svitanja naše pismenosti, od Oktoiha prvoglasnika, prve knjige na slovenskom jugu, zasjale prije više od pet

Mr Aleksandra Hajduković

vjekova na Cetinju, do današnjih digitalnih sadržaja koji prate potrebe savremenog učenika, proteže se jedan isti lanac: lanac znanja koje se prenosi, čuva i nadograđuje. U vremenu u kojem tehnologija ubrzava sve oko nas, Zavod je ostao vjeran svojoj misiji, ali i dovoljno hrabar da zakorači u budućnost. Naši digitalni sadržaji, interaktivne lekcije, pristupačni materijali, koraci su koji pokazuju da nismo samo čuvari tradicije, već i graditelji novih standarda. Jer obrazovanje danas nije samo knjiga na stolu. Ono je iskustvo, pristup,

prilagođenost i otvorenost prema svijetu, djelo mnogih ruku i umova“, smatra Radović.

Država je obezbijedila besplatne udžbenike za svako dijete u Crnoj Gori i to je značajan iskorak koji jasno pokazuje da obrazovanje ima posebno mjesto u zajedničkoj brizi za društveni razvoj.

Prema njenim riječima, „na tome moramo biti iskreno zahvalni Ministarstvu prosvjete i Vladi, jer takva odluka potvrđuje da se vrijednosti znanja cijene i podržavaju. Istovremeno, svjesni smo da svaki napredak otvara prostor za novi korak.

Kako se mijenjaju potrebe učenika i savremeni tokovi nastave, tako raste i potreba da zajedno ulažemo u stručne ljude, tehnologije i procese koji čine udžbenik savremenim, pristupačnim i kvalitetnim. To nije samo pitanje sredstava, već izraz razumijevanja da društvo živi onoliko snažno koliko njeguje znanje koje predaje svojoj djeci. Kvalitet i pouzdanost jesu i moraju biti naše osnovno mjerilo. Upravo te dvije vrijednosti daju težinu svakoj našoj odluci. U složenom poslu u kojem se spajaju metodika, nauka, pedagoška praksa i izdavačka

GODINA USPJEHA

Mr Tatjana Čalasan

Mr Bojana Radović

vještina, Zavod je nastojao da ostane dosljedan principu da se ništa ne prepušta slučaju. Zato je naše ime vremenom postalo sinonim za stručno uređene sadržaje, za jasno definisane standarde i za odgovoran odnos prema znanju koje prenosimo. I danas, kao moderni izdavač sa tridesetogodišnjim iskustvom, držimo se toga da je pouzdanost ono što se traži od nas i ono što nam daje obavezu da svakim novim projektom tu odgovornost opravdamo."

„Danas, kada Zavod spaja iskustvo štampane knjige i ritam savremenih digitalnih materijala, osjećamo potrebu da istaknemo nešto što nadilazi samu izdavačku djelatnost. Svaka generacija stvara institucije po svojoj mjeri, ali istinske vrijednosti prepoznaju se tek onda kada postanu dio identiteta zajednice. Zavod je kroz vrijeme pokazao da može da nosi takvu ulogu, da bude tačka pouzdanja, mjesto na kojem se znanje oblikuje s mjerom, odgovornošću i dubokim razumijevanjem misije koju ima. Crna Gora treba i zaslužuje instituciju koja stoji čvrsto u vremenu koje se mijenja — snažnu, odgovornu i budućnosti okrenutu“, zaključila je predsjednica Upravnog odbora.

Ona je na kraju obraćanja zahvalila svima koji su tokom ovih 30 godina gradili Zavod, generacijama zaposlenih koji su mu dali snagu i prepoznatljivost, autorima i urednicima

koji su oblikovali sadržaje, nastavnicima i učenicima koji su im dali smisao, kao i svima koji su vjerovali u vrijednost onoga što Zavod radi. „Zahvaljujem i onima koji su čuvali tradiciju i razvijali brend Zavoda, jer bez tog kontinuiteta ne bi bilo ni ovog jubileja“, dodala je ona i izrazila uvjerenje da je Zavod spreman za nova postignuća i veće domete i da najbolje tek dolazi.

SNAŽAN TEMELJ DOMAĆEM ZNANJU I OBRAZOVANJU

Direktorica Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva mr Aleksandra Hajduković kazala je da je ovo prilika da se podsjetimo na put koji je ova ustanova prešla, na uspjehe koje je postigla, ali i na odgovornost koju nosi za budućnost.

„Naš Zavod je nastao

1995. godine, kada se izdvojio iz nekadašnjeg Republičkog zavoda za unapređenje školstva. Iako smo tada postali samostalna ustanova, naš rad se nastavio na temeljima dugogodišnje tradicije izdavačke djelatnosti u obrazovanju. Od prvog dana imali smo jasan cilj — da obezbijedimo kvalitetne, savremene i dostupne udžbenike za sve učenike i nastavnike.

Put od prvih objavljenih udžbenika do današnjeg obima naše izdavačke djelatnosti bio je dug i složen. Počeli smo skromno, sa ograničenim resursima, ali sa velikom vjerom u značaj udžbenika kao temeljnog nastavnog sredstva. Korak po korak, gradeći urednički tim, mrežu autora, recenzenta, saradnika i stručnjaka, razvijali smo fond izdanja koji je rastao zajedno sa razvojem našeg obrazovnog sistema.

Na prvim stranicama naše samostalne istorije stoji ime Krsta Lekovića, glavnog i odgovornog urednika Zavoda i pomoćnika direktora, čiji su predani rad i nepokolebljiva posvećenost, postavili čvrste temelje na kojima Zavod i danas sigurno stoji. Njegova posvećenost radu u Zavodu je nagrađena Državnom nagradom 'Oktoih' za 2000. godinu.

Posebno važna etapa našeg puta bila je reforma udžbeničke produkcije, kada se Zavod hrabro okrenuo potpunom razvoju i modernizaciji crnogorskih udžbenika.

U periodu kada je na čelu ustanove bio direktor Nebojša Dragović, a urednički proces predvodila glavna i odgovorna urednica i pomoćnica direktora Nataša Živković, Zavod je ušao u najintenzivniji razvojni ciklus svoje istorije. Oni su,

ČESTITKE

Na adresu Zavoda su stigle i brojne čestitke prijatelja i saradnika koji iz objektivnih razloga nisu mogli da prisustvuju svečanoj akademiji. Čestitku je uputio i predsjednik Vlade Crne Gore Miloško Spajić koji je istakao da Zavod ima ključnu ulogu u razvoju obrazovnog sistema Crne Gore kroz izdavačku djelatnost, osiguravajući kvalitetne udžbenike i nastavna sredstva, koji direktno utiču na obrazovni standard budućih generacija u našoj zemlji.

zajedno sa uredničkim timom i zaposlenima, istrajno radili kako bi se u rekordno kratkom roku — posebno kratkom za obim i složenost ovog posla — obezbijedila kompletna udžbenička produkcija za Crnu Goru.

To je bio prelomni trenutak u kojem je Zavod, slobodno možemo reći, odnjegovao prvu savremenu generaciju crnogorskih autora, stvarajući snažan temelj domaćem znanju i stvaralaštvu.

Za ovo postignuće Zavod je dobio najveću državnu nagradu u oblasti obrazovanja, 'Oktoih' za 2010. godinu“, naglasila je Hajduković.

Prema njenim riječima, danas je Zavod i tačka spajanja crnogorskog intelektualnog potencijala: mjesto na kojem se susrijeću iskustvo, znanje, kreativnost i posvećen rad

stručnjaka iz različitih oblasti.

„Nakon tri decenije rada, sa ponosom ističemo da Zavod objavljuje cjelokupnu udžbeničku literaturu za osnovno i gimnazijsko obrazovanje, određeni broj udžbenika za srednje stručno obrazovanje, za predškolsko obrazovanje, kao i za obrazovanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama. Od početnih udžbenika istorije, čitanki i bukvara, pa do prve zbirke zadataka iz matematike, do savremenih udžbenika iz informatike, jezika, prirodnih i društvenih nauka izrasli smo u instituciju koja pokriva sve oblasti školskog programa. Naš katalog obuhvata stotine naslova, prilagođenih uzrastu, nastavnim planovima i programima i savremenim metodikama“, podsjetila je direktorica Zavoda.

Pored udžbeničke produkcije, Zavod se profilisao i kao značajan izdavač vanudžbeničke literature. Objavio je brojna izdanja koja danas čine sastavni dio biblioteka Zavoda, od stručne i pedagoške literature, preko odabranih izdanja lektire, do posebnih tematskih publikacija koje dodatno obogaćuju obrazovnu i kulturnu ponudu Crne Gore.

Zavod je takođe izdavač dvije publikacije koja imaju važnu ulogu u crnogorskoj prosvjeti: „Prosvjetnog rada“, lista koji prati dešavanja u obrazovnom sistemu, nauci i kulturi, i „Vaspitanja i obrazovanja“, stručnog časopisa koji je ove godine obilježio 50 godina postojanja, čime se svrstava među najdugovječnije pedagoške publikacije u zemlji.

PARTNER ŠKOLAMA, NASTAVNICIMA, RODITELJIMA

„Posebno želim da naglasim da se naš Zavod nije razvijao samo kao izdavač, već i kao partner školama, nastavnicima i roditeljima. Uz udžbenike, razvijali smo i dodatna nastavna sredstva, priručnike za nastavnike, radne sveske i dodatne nastavne sadržaje, prateći korak sa modernim obrazovanjem. Međutim, naše djelovanje ne staje na tradicionalnom izdavaštvu. U protekle dvije godine, u saradnji sa Ministarstvom prosvjete, nauke i inovacija, pokrenuli smo snažan proces digitalizacije obrazovnih sadržaja, u skladu sa obavezama koje proističu iz Strategije reforme obrazovanja 2025–2035. i Strategije digitalizacije do 2027. godine.

Prvi digitalni sadržaji, interaktivni materijali već su izrađeni, a u narednom periodu planiramo puni razvoj

digitalnih udžbenika, koji će biti dopuna tradicionalnom udžbeniku, a koji će se nalaziti na Zavodovoj platformi. Oni će učenicima i nastavnicima pružiti dostupno, savremeno i intuitivno okruženje za učenje“, poručila je Hajduković.

Prema njenim riječima, ovaj jubilej ne bi bio potpun bez izražavanja poštovanja i zahvalnosti svima koji su

oblikovali naš put.

„U tom smislu želim istaći da sve ovo ne bi bilo moguće bez autora koji su svoje znanje pretočili u udžbenike, bez recenzenata, spoljnih saradnika, dizajnera, ilustratora, lektora i prelamača, koji su čuvali kvalitet i nesebično radili na svakom detalju, i, naravno, bez zaposlenih u Zavodu — ljudi koji svakodnevno

ulažu trud, stručnost i entuzijazam da bi svaka knjiga bila na vrijeme objavljena i u skladu sa najvišim standardima.

S dubokim poštovanjem želim da zahvalim svim prethodnim direktorima, koji su svojim radom, vizijama i odlukama gradili put kojim danas hodamo.

Takođe, upućujem iskrenu zahvalnost kolegama iz Ispitnog centra, Zavoda za školstvo i Centra za stručno obrazovanje na međuinstitucionalnoj saradnji i nesebičnoj podršci.

Posebnu zahvalnost dugujemo resornom Ministarstvu prosvjete, nauke i inovacija.

Hvala vam što zajedno gradimo put kvalitetnog obrazovanja za našu djecu.

Takođe, svim osnovnim školama u Crnoj Gori koje su godinama naš pouzdan partner u distribuciji besplatnih udžbenika. Zahvaljujući njihovoj saradnji i posvećenosti, udžbenici stižu do svakog djeteta u osnovnom obrazovanju, čime zajedno gradimo jednakost i dostupnost znanja.

I na kraju, želim da uputim posebnu i duboku zahvalnost kolektivu Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva. Svojim bivšim i sadašnjim kolegama.

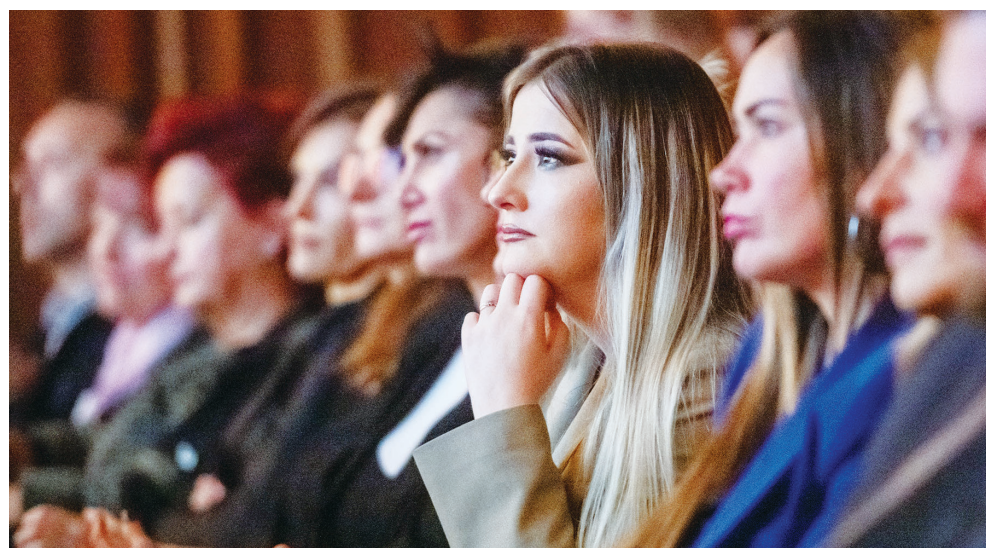
Hvala vam na vašoj stručnosti, odgovornosti, istrajnosti i profesionalnoj etici. Hvala vam što svaki projekat, svaki rukopis, svaki zadatak i svaku reformu dočekujete sa znanjem i predanošću. Ovaj Zavod je snažan zato što ste vi snažni. On traje zato što ste vi svakoga dana davali najbolje od sebe. Misija Zavoda ostala je jasna i nepromijenjena: da budemo pouzdan oslonac našem obrazovnom sistemu i da doprinosimo razvoju znanja mladih generacija“, kazala je direktorica Zavoda.

„Pred nama su nove decenije, novi izazovi, nova djeca koja će tek učiti iz udžbenika i digitalnih sadržaja koji će nositi potpis Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva. Neka nas i dalje vodi ista ideja koja nas prati od samog početka: da znanjem gradimo budućnost“, zaključila je Hajduković.

U kulturno-umjetničkom programu su učestvovali operska pjevačica Milica Raičević, hor „Vokalisti“ i glumac Đorđije Tatić koji je čitao odlomke iz djela Radovana Zogovića i Mihaila Lalića. U okviru programa prikazan je petnaestominutni film koji na osoben način sažima 30-ogodišnju istoriju Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva.

O. Đ.

Foto Media biro

REKLI SU O ZAVODU ZA UDŽBENIKE I NASTAVNA SREDSTVA:
AKADEMIK PREDRAG MIRANOVIĆ

VAŽNA PLATFORMA ZA UNAPREĐENJE NASTAVE

Moja višegodišnja saradnja sa Zavodom za udžbenike i nastavna sredstva se odvijala na više različitih nivoa: autor sam udžbenika iz fizike, bio sam recenzent pojedinih rukopisa, a sada sam član redakcije časopisa „Vaspitanje i obrazovanje“. Kroz sve ove uloge bio sam u prilici da realizujem misiju Zavoda koja je mnogo šira od štampanja udžbenika.

Kao autor udžbenika imao sam sreću da mi jedan rukopis bude odbijen od strane Zavoda, nakon rigorozne i izuzetno profesionalne recenzije, što me je podstaklo da veoma ozbiljno pripremim i podignem kvalitet svakog sljedećeg rukopisa koji sam dostavljaao. U tome mi je mnogo pomogla i uloga recenzenta, gdje sam naučio i vidio koliko drugi autori posvećuju pažnju detaljima u namjeri da đacima i nastavnicima ponude što kvalitetniji i primjereniji udžbenik. Konačno, iz vizure člana redakcije časopisa „Vaspitanje i obrazovanje“ mogu da kažem da je časopis, a na taj način i Zavod, važna platforma za unapređivanje nastavne prakse i promociju didaktičkih i metodičkih inovacija.

Kako to obično biva, rad Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva je često

nevidljiv široj javnosti. Neopravdano, jer nam je veoma važna svaka institucija koja doprinosi kvalitetu obrazovanja kao temelja prosperiteta našeg društva.

Zato je meni čast što sam u prilici da svojim znanjem, iskustvom i radom pomognem ovoj izuzetno važnoj nacionalnoj ustanovi.

DR MILJAN BIGOVIĆ, DEKAN PRIRODNO-MATEMATIČKOG FAKULTETA UCG

PROFESIONALIZAM, POSVEĆENOST I ODGOVORNOST

Povodom jubileja Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva (ZUNS), želio bih da izrazim svoje veliko zadovoljstvo dosadašnjom saradnjom sa ovom izuzetno važnom institucijom u obrazovnom sistemu Crne Gore.

Kao autor pet naslova iz oblasti hemije objavljenih u izdanju Zavoda (tri gimnazijska udžbenika, jedna zbirka zadataka i jedan praktikum) i kao recenzent većeg broja naslova iz hemije u izdanju Zavoda, imao sam priliku da se iz prve ruke uvjerim u visok nivo profesionalizma, odgovornosti i posvećenosti njihovog tima. Svaki segment rada – od uredničke i lektorske pripreme, preko dizajna i štampe, do same distribucije – odlikuje se kvalitetom, ljubaznošću, stručnošću

i spremnošću na saradnju.

Zavod za udžbenike i nastavna sredstva već decenijama ima ključnu ulogu u razvoju i unapređenju obrazovanja u Crnoj Gori. Njegova izdanja predstavljaju pouzdan oslonac učenicima, nastavnicima i autorima, čuvajući kontinuitet obrazovnih vrijednosti, ali i prateći savremene tokove u nastavi i nauci.

Zadovoljstvo mi je što sam dio te saradnje i što svojim radom mogu doprinijeti misiji Zavoda – da znanje učini dostupnim, kvalitetnim i trajnim. U nadi da ćemo u budućnosti nastaviti našu plodnu i uspješnu saradnju kako na naše, tako i na zadovoljstvo korisnika naših djela, svim zaposlenima u Zavodu za udžbenike i nastavna sredstva želim srećan jubilej.

Foto izvor: UCG

JOVANKA VUKANOVIĆ,
PJESNIKINJA I KNJIŽEVNA
KRITIČARKA

U KORAK S VREMENOM

Institucija kakva je Zavod za udžbenike jedna je od bitnih u pedagoško-obrazovnoj strukturi svake države. Iako su se izvori znanja danas u svijetu, posredstvom tehnologije, proširili i umnožili, a time postali i dostupniji, obrazovna praksa i filozofija zahtijevaju, prije svega, provjerenu građu, njenu dostupnost i mogućnost adekvatne primjene u skladu sa ostvarenim ciljevima i razvojnim planovima jednog društva.

Zavod za udžbenike i nastavna sredstva – Podgorica, kroz tridesetogodišnju praksu, iz godine u godinu unapređivao je svoju perspektivu, nastojeći da kroz sopstveni kadrovsko-stručni potencijal obezbijedi udžbenike koji će svojim sadržajem i pedagoškom profilacijom odgovoriti na sve izazovnije zahtjeve savremenog obrazovanja u svijetu. Istovremeno, vodio je računa da nastavne sadržaje od nacionalnog interesa pripodobi pluralizmu i ravnopravnosti entiteta koji žive u Crnoj Gori.

Pored štampanja udžbenika, Zavod je krenuo dalje: već nekoliko godina, putem redovnog konkursa, odabira najbolje naslove iz vanudžbeničke literature, postajući na taj način i jedna od važnih izdavačkih kuća u oblasti savremene crnogorske književnosti. Činjenica da su samo ove godine objavljene četiri zapažene knjige autora iz Crne Gore jasno govori da je riječ o pravom potezu. Tu bitnu novinu u radu ovog kolektiva i te kako treba pozdraviti i nadati se da će i ubuduće biti važan činilac u profilisanju i promovisanju savremene crnogorske literature.

MIROSLAV MINIĆ, PROFESOR CRNOGORSKOG JEZIKA I KNJIŽEVNOSTI

PEDAGOŠKA VIZIJA I SAVREMENI PRISTUPI

Trideset godina postojanja Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva predstavlja važan jubilej i podsjetnik na trajnu vrijednost pedagoške misli i prosvjetnog rada. Tokom tri decenije, Zavod je okupljao nastavnike, istraživače i stvaraoce koji su radom oblikovali obrazovnu kulturu Crne Gore. Posebno mjesto u tom razvoju ima izdavačka djelatnost – pored udžbenika i priručnika, objavljuje i značajne edicije savremenih autora.

Moja prva saradnja sa Zavodom bila je na priručniku „Dnevnik čitanja – vizualizacija kao podsticaj čitalačke aktivnosti učenika“, koji sam radio sa Svetlanom Jovetić-Koprivica, uz uredničko vođstvo Nađe Durković. Nađa, profesorica književnosti čije su pedagoško znanje i urednička preciznost ostavili snažan trag, pomogla je da se ideje pretoče u jasno strukturiran i upotrebljiv materijal za nastavnike. Priručnik je nastao iz rada sa učenicima, a izložbe u Dvorcu Petrovića pokazale su koliko čitanje može biti podsticaj za kreativno izražavanje i dublje razumijevanje književnosti.

Kasnije je saradnja sa Zavodom dobila novo poglavlje kroz „Čitanku za treći razred srednjih stručnih škola“, koju sam radio sa Svetlanom Jovetić-Koprivica i Svetlanom Kalezić-Radonjić, uz uredništvo Lide Vukmanović-Tabaš. Čitanka, nagrađena evropskom nagradom za najbolji udžbenik, pokazuje kako pedagoška vizija, stručnost i savremeni pristupi mogu razvijati kod učenika kritičko mišljenje, stvaralački duh i ljubav prema znanju.

Zavod za udžbenike i nastavna sredstva ima važnu ulogu u očuvanju i razvoju nastavne kulture u Crnoj Gori. Njegova vrijednost ne leži samo u izdavaštvu, već i u podsticanju uzajamnog rasta nastavnika i učenika – što predstavlja njegov trajni doprinos obrazovanju.

MR NEVENKA VULIĆ, PROFESORICA RAZREDNE NASTAVE U OŠ „SUTJESKA“

POŠTOVANJE PRAKSE I OTVORENOST ZA NOVO

Zavod za udžbenike i nastavna sredstva predstavlja jednu od najvažnijih karika našeg vaspitno-obrazovnog sistema. Počeci moje saradnje sa tom ustanovom vezani su za objavljivanje, prvo segmenata sa časova iz učionice, a potom i priprema za časove koje je publikovao „Prosvjetni rad“. To je za nastavnika početnika bio značajan korak i velika potpora njegovom radu.

Uslijedio je rad na udžbenicima, priručnicima, radnim sveskama i dnevnicima čitanja iz književnosti za 1, 2. i 3. razred osnovne škole, pod nazivom „Kako to može“. Radeći timski, Milica Pajović, Anka Mujičić, Dijana Vukčević i ja, uz urednice Nađu Durković i Sanju Marjanović, dijelile smo istu misiju – da učenike uvedemo u svijet znanja, a da knjiga postane drug na njihovom putu odrastanja.

Pamtim te dane kada nas je Zavod okupljao, kada smo uz veliku energiju i potpunu posvećenost radile na povjerenim nam zadacima. Nerijetko smo dugo noću ostajale budne, razmišljajući koji zadatak staviti pred najmađe, a da bude istovremeno jasan, izazovan, zabavan i edukativan. Bio

je to osmišljen i plodonosan rad, veliko iskustvo i zadovoljstvo.

Vjerujem da će Zavod za udžbenike i ubuduće njegovati tradiciju dobre saradnje i sa jednakom kompetencijom pratiti i prosvjetno-pedagošku praksu i inovativna dostignuća kod nas i u svijetu, te da će ovaj dom knjige novim izdanjima uspješno nastaviti svoju dragocjenu misiju u društvu. Jer, znanje je uvijek bilo najjača konkurencija, a danas pogotovo.

JELENA VUKIĆ, KNJIŽEVNICA ZA DJECU

ARMIJA LJUDI VELIKOG SRCA

Da mi je neko prije deset godina rekao da ću pisati knjige za djecu, ne bih mu povjerovala, da mi je na to još dodao da će moju prvu zbirku pjesama za djecu „Zelena krava“ objaviti najvažnija institucija za obrazovanje u Crnoj Gori – Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, mislila bih da je zlonamjeran. Međutim, neplanirano, kako se obično najljepše stvari u životu i događaju, baš ta moja zbirka pjesama, pobijedi baš tu, na konkursu čuvenog Zavoda za udžbenike.

Tek kada uđete u proces stvaranja knjige od početka shvatate da se iza tog strašnog i strogog imena „Zavod“ krije armija ljudi velikog srca koji se svakodnevno trude da naša djeca imaju lijepo i knjigom obogaćeno djetinjstvo. Tu su urednici koji štemuju tekst, lektori koji ispravljaju gramatičke i pravopisne greške i naravno ilustratori koji svaku vašu sliku u stihu pretvaraju u šarenu stvarnost uz koju će se djeca širom zemlje svako veče uspavljivati. To je zahtjevan, odgovoran i predivan zadatak. Moje iskustvo sa Zavodom ne mogu da prepričam

ni sa deset hiljada karaktera. Mogu samo da prenesem radost i sreću što sam imala tu čast da budem dio ovog fantastičnog mehanizma i jedan njegov točkić, makar nakratko. Da budem dio tima koji svoj posao iz godine u godinu marljivo obavlja konstantno se unapređujući, radeći na obrazovanju djece ma koliko to nekada djelovalo obeshrabrujuće i uzaludno, jer knjiga danas ima ozbiljne konkurente. Pored svega toga, pored mog profesionalnog uspjeha kojem je saradnja sa Zavodom umnogome doprinijela, najsrećnija sam što mi je zbog svih divnih ljudi koje sam u Zavodu upoznala život bogatiji za mnogo novih prijateljstava.

SVETLANA JOVETIĆ-KOPRIVICA, PROFESORICA CRNOGORSKOG JEZIKA I KNJIŽEVNOSTI

ZAVOD U ĐAČKOJ, NASTAVNIČKOJ I AUTORSKOJ MISLI

Autorstvo je došlo kao posebno važan segment mog profesionalnog razvoja. Urednica, Nađa Durković, imala je dovoljno povjerenja u autorski tim sa kojim sam sarađivala i suptilno pratila nastajanje svih segmenata i cjelina rukopisa.

Tako sam jednog avgustovskog dana prešla više stotina kilometara kako bih prelistala Čitanku sa elementima teorije književnosti za I razred srednjih stručnih škola na koju sam posebno ponosna. I dan danas se javljaju kolegice i kolege iz svih crnogorskih škola i ističu vrijednost ovog alata u učionici. Tom prilikom je bilo jasno da autorski tim koji su činili Svetlana Kalezić-Radojnić, profesorica na Filološkom fakultetu u Nikšiću, i moj kolega Radoman Čečović imaju apsolutno povjerenje da zajedno možemo stvoriti kvalitetan udžbenik.

Nedugo nakon Čitanke za II razred, koju su posebno oplemenile ilustracije Romana Đuranovića, uslijedio je rad na Čitanci za III razred koju je posebnom učinilo široko poznavanje književnosti i filma mog kolege Miroslava Minića, a koju je uredila Lida Vukmanović-Tabaš.

Moje autorsko iskustvo posebno je

razigrano prilikom kreiranja scenarija za digitalnu podršku izučavanju Medijske pismenosti koju je Zavod realizovao u saradnji sa Aleksandrom Dlabačom.

Iz ovog kratkog triptiha mojih doživljaja, jasno je da Zavod za udžbenike u centar interesovanja postavlja đaka

i sve što prati složen proces usvajanja znanja i vještina, odmah potom vodi računa o nastavničkoj praksi i ohrabrivajući kolegice i kolega da uz postojeću literaturu istražuju i inoviraju, dok se krajnje odgovorno odnose prema procesu nastanka udžbeničke literature.

DR SNEŽANA VUKSANOVIĆ, BOTANIČARKA

INSTITUCIJA OD NEPROCJENJIVOG ZNAČAJA

Moja saradnja sa Zavodom za udžbenike i nastavna sredstva započela je sa pokretanjem izdanja časopisa National Geographic Junior u prvoj deceniji XXI vijeka. Časopis je sjajno vodila i uređivala lektorka i urednica Lidija Vukmanović-Tabaš. Nakon toga, dobila sam poziv od urednice Snežane Martinović da pišem udžbenik Prirode za V razred osnovne škole. To je za mene bila zaista velika čast, ali i odgovornost i obaveza. Plašila sam se da li ću uspjeti da nađem odgovore na brojna pitanja i dileme koji se javljaju kada se piše udžbenik. Tada sam shvatila da autori imaju ishode tj. ciljeve za svaku temu koju obrađuju, tako da mnogo toga ne zavisi od njih, kao, na primjer, sadržaj udžbenika.

Nakon toga, radila sam Prirodu i tehniku za IV razred osnovne

škole – Svijet oko nas sa učiteljicom Vesnom Kipa, od koje sam učila o didaktici. Usljed reforme školstva i novih ishoda, Vesna i ja smo ponovo radile Prirodu i tehniku za IV razred osnovne škole, a ovoga puta smo za urednicu imale divnu i posvećenu Maju Malbaški.

Osim toga, „Prosvjetni rad“ mi je ukazao veliku čast intervjujući me za septembarski broj, i to na dvije strane.

Zavod za udžbenike i nastavna sredstva je institucija od neprocjenjivog značaja za prosvjetni i pedagoški rad sa najvrjednijim resursom države, a to su njena djeca, bilo da je riječ o predškolicima, osnovcima ili srednjoškolcima. Čestitam jubilej Zavodu, uz nadu da nastavimo uspješnu saradnju. Srećno u nova izdanja i digitalnu budućnost!

35 GODINA
ZAVOD ZA
UDŽBENIKE I
NASTAVNA
SREDSTVA

ZAVOD ZA UDŽBENIKE OVJENČAN BROJNIM PRIZNANJIMA

USPJEŠNO OSTVARIVANJE MISIJE

- Od 2009. godine prvi put u istoriji Crne Gore svi udžbenici za opšteobrazovne predmete u osnovnoj školi i gimnaziji iz domaće su produkcije

Zavod za udžbenike i nastavna sredstva – Podgorica dobitnik je mnogih nagrada na nacionalnom, ali i na međunarodnom nivou. Za uspješno ostvarivanje svoje misije nagrađen je i „Oktoiom“ – najviše državno priznanje u oblasti prosvjete zavrijedio je 2010. godine.

„Najveći profesionalni izazov pred kojim se Zavod našao jeste period od 2004. do 2009. godine. Od 2004. godine, kada je počela implementacija reforme obrazovanja, do 2009. godine, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva – Podgorica samostalno je obezbijedio kompletnu udžbeničku produkciju na maternjem i albanskom jeziku za devetogodišnju osnovnu školu i opštu gimnaziju – prvi put u istoriji crnogorskog školstva. To je opus od preko 500 naslova. Poređenja radi – sve do 2004. godine Crna Gora je iz Srbije obezbjeđivala čak 90 odsto udžbenika za gimnaziju i 60 procenata udžbenika za osnovnu školu. U 2010. godini Zavod je objavio nove udžbeničke komplete za I razred osnovne škole, i na taj način pokazao da svoj dosadašnji rad shvata kao jednu, doduše plodnu etapu u svom radu“, navodi se u saopštenju žirija.

Dakle, od 2009. godine prvi put u istoriji Crne Gore svi udžbenici za opšteobrazovne predmete u osnovnoj školi i gimnaziji iz domaće su produkcije. Bio je to kolektivni poduhvat 37 zaposlenih, kao i brojnih spoljnih saradnika: autora, konsultanata, recenzenata, lektora, ilustratora, dizajnera.

OSTALE NAGRADE I PRIZNANJA

Na sajmovima knjiga svojim izdanjima i izdavačkim inicijativama Zavod je osvajao brojna priznanja. Slijedi kratak pregled samo jednog broja nagrada u rasponu od dvadesetak godina:

2025 – Na 19. Međunarodnom podgoričkom sajmu knjiga i obrazovanja Zavod za udžbenike i nastavna sredstva dobio je Nagradu za unapređenje obrazovnog procesa. U obrazloženju stoji da je „Zavod za udžbenike i nastavna sredstva postavio metodološke, didaktičke i likovno-grafičke standarde, te razvio stručne i menadžerske sposobnosti za vođenje obimnog posla...“

2025 – Na 36. Međunarodnom sarajevskom sajmu knjiga Zavod za udžbenike i nastavna sredstva – Podgorica dobio je posebno priznanje stručnog žirija za djelo „Sirup od ogorčevine“ autorke Dragane Erjavšek.

2024 – BELMA (Best European Learning Materials Awards) – Specijalna

nagrada za komplet čitanki za prva tri razreda srednjih stručnih škola, autora: Svetlane Kalezić-Radonjić, Svetlane Jovetić-Koprivica, Radomana Čečovića i Miroslava Minića.

2024 – Na 35. Međunarodnom sarajevskom sajmu knjiga – priznanje za najbolje oblikovanje knjige, za djelo „Podzemne vode“ Radomana Čečovića, dizajnerka: Slađana Bajić-Bogdanović.

2024 – Na 18. Međunarodnom podgoričkom sajmu knjiga i obrazovanja, za knjigu „Zelena krava“, autorke Jelene Vukić, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva ponio je Nagradu za doprinos unapređenju dječjeg stvaralaštva. Na istom ovom sajmu Zavodu je pripalo još jedno vrijedno priznanje – Nagrada za unapređenje elektronskog izdavaštva, za e-lekturu „Crvenkapa“.

2023 – Zavodovo prosvjetno

informativno glasilo „Prosvjetni rad“ nosilac je povelje „Spomenik učitelju“ za izuzetan doprinos vaspitanju i obrazovanju mladih generacija koju je dodijelila fondacija „Učitelj“.

2023 – Na Međunarodnom podgoričkom sajmu knjiga i obrazovanja – Nagrada najbolji izdavač – za kompletnu izdavačku produkciju.

2020 – Zero Project (Međunarodni samit o inkluzivnom obrazovanju i komunikacionim tehnologijama) – Nagrada za inovativnu praksu, za Zavodova izdanja u Daisy formatu.

2019 – Na 14. Međunarodnom podgoričkom sajmu knjiga i obrazovanja (4–11. april) – Specijalna nagrada za doprinos nauci o književnosti, za trotomno izdanje knjige „Ogledi o ruskoj književnosti XIX i XX vijeka“ Jevrema Bjelice. Na istom sajmu Zavod je dobio

i Nagradu za najbolje opremljen štand.

2018 – Na 13. Međunarodnom podgoričkom sajmu knjiga i obrazovanja Zavodu je dodijeljena Nagrada za najbolje opremljenu knjigu – „Došljaci – pjesme Ali Binaka“ Radovana Zogovića. Na istom sajmu Zavod je dobio Nagradu za najbolje opremljeni štand.

2017 – Na 29. Međunarodnom sajmu knjiga u Skoplju – knjiga „Doći ću iz šume čak“, autorke Jelene Martinović-Bogojević, dobila je prvu nagradu u kategoriji najbolje ilustrovana knjiga ili slikovnica između dva sajma (ilustratorka Ivana Vujošević).

2016 – Na 11. Međunarodnom podgoričkom sajmu knjiga i obrazovanja – Nagrada za kompletnu izdavačku produkciju – Najbolji izdavač.

2016 – Crnogorski pjesnik Boris Jovanović Kastel laureat je nagrade „Književno pero“ za najbolju knjigu poezije izvan Hrvatskog književnog društva (HKD). Knjiga „Pozivno pismo suncu“ je dio biblioteke savremene crnogorske poezije „Savremenik“.

2016 – Na 11. Međunarodnom podgoričkom sajmu knjiga i obrazovanja – priznanje za najbolje opremljeni štand.

2015 – Na 1. internacionalnom sajmu knjiga, Podgorica – Zavod osvaja priznanje za najbolji nastup na sajmu.

2015 – Na 10. Međunarodnom podgoričkom sajmu knjiga – Nagrada za kompletnu izdavačku produkciju – Najbolji izdavač.

2014 – Na 9. Međunarodnom podgoričkom sajmu knjiga – Nagrada za doprinos u sferi izdavaštva.

2011 – Knjiga „Duh Manitog jezera i druge bajke“, autorke Dragane Kršenković-Brković, u izdanju Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva – Podgorica, našla se u katalogu najboljih svjetskih knjiga za djecu – White Ravens.

2010 – Na 5. međunarodnom podgoričkom sajmu knjiga – Nagrada za unapređenje dječjeg izdavaštva.

2009 – Priznanje za unapređenje života ljudi u Evropi i Centralnoj Aziji – Crna Gora: Projekat reforme obrazovanja.

2007 – Na 2. međunarodnom podgoričkom sajmu knjiga – Nagrada za najbolje opremljenu knjigu – „Iskušavanje filma“.

2006 – Na 1. međunarodnom podgoričkom sajmu knjiga – Nagrada za animaciju dječje čitalačke publike.

Pored navedenoga, Zavod je dobitnik i brojnih priznanja i zahvalnica za svoj rad, dostignuća, podršku humanitarnim akcijama, inovativnim kvizovima i školskim događajima.

N. N.

OBILJEŽENO 50 GODINA ČASOPISA „VASPITANJE I OBRAZOVANJE“

RIZNICA NAUČNOISTRAŽIVAČKIH RADOVA

• Poseban doprinos unapređenju pedagoške teorije i prakse časopis je dao stalnim praćenjem promjena u vaspitno-obrazovnom sistemu i prezentovanjem strateških opredjeljenja promjena postojećeg sistema

Časopis „Vaspitanje i obrazovanje“, jedini u Crnoj Gori koji se bavi pitanjima iz pedagoške teorije i prakse, na proširenoj sjednici Redakcije, obilježio je u sali Rektorata Univerziteta Crne Gore (UCG) pola vijeka postojanja, u prisustvu brojnih zvaničnika iz obrazovnog, kulturnog i javnog života države, prije svega saradnika časopisa, recenzenata, autora, lektora, kao i bivših urednika.

„Još jedna stranica istorije obrazovanja ispisana je velikim slovima. Pola vijeka mudrih riječi koje sa stranica našeg časopisa teku ka čitaocima, pola vijeka znanja, iskustva, teorije i prakse pretočeno je u redove s plemenitim osjećanjem i dužnošću – upoznati kolege širom zemlje i regiona sa inovacijama, tradicijom ili inovacijama u tradicionalnom“, kazala je Ana Lj. Bojović, odgovorna urednica časopisa.

Govoreći o njegovom istorijatu, ona je istakla da je osnivanjem Republičkog zavoda za unapređivanje školstva oživjela ideja o pokretanju publikacije „Bilten“, čiju su tematsku osnovu činila aktuelna pitanja – radikalna reforma vaspitanja i obrazovanja. Tokom 1963. i 1964. godine časopis je izlazio pod naslovom „Ogledi – Bilten Zavoda za unapređivanje školstva“. I dalje je bio u ulozi informativnog glasila o mjerama koje su preduzimane na planu unapređivanja vaspitno-obrazovnog procesa u Republici Crnoj Gori. Uporedo sa intenzivnim sistemskim promjenama u školstvu, časopis dobija ime „Vaspitanje i obrazovanje“, a pod okriljem Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva (ZUNS) kontinuirano izlazi od 1975. godine.

Prema riječima Bojović, ova stručna publikacija je od osnivanja imala status stručnog časopisa iz oblasti vaspitno-obrazovnog rada u Crnoj Gori. Na njegovim stranicama se mogu naći prilozi iz naučnoistraživačkog rada, nastave i vaspitne prakse, istorije školstva iz Crne Gore, aktuelna zbivanja u stranim obrazovnim sistemima, informativni

pregledi zbivanja u prosvjeti, komentari i sl.

Časopis posebno prati sve promjene u crnogorskom obrazovnom sistemu i daje značajan doprinos prezentovanju i popularisanju novina koje prate razvoj sistema u tretiranju savremene problematike.

Odgovorna urednica je pojasnila da sprovođenje programske orijentacije aktivno prati redakcija časopisa, trudeći se da on svojim tematskim okvirom nađe mjesto i u zemljama regiona. O tome svjedoči i kontinuirana saradnja sa teoretičarima i praktičarima iz zemalja u okruženju, što omogućava čitaocima da steknu uvid u aktuelne školske probleme i van Crne Gore.

NASLJEĐE NA KOJE IMAMO PRAVO BITI PONOSNI

Mr Aleksandra Hajduković, direktorica Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva, u ime izdavača ove naučne publikacije, istakla je da je tokom prethodnih pet decenija „Vaspitanje i obrazovanje“ postalo svjedočanstvo razvoja obrazovanja, čuvar pedagoške misli i pouzdan pratilac

svakog nastavnika, stručnjaka i istraživača koji vjeruje u moć znanja.

„Kada se osvrnemo unazad na 50 godina, pred nama

se otvara istorija ispisana trudom, predanošću i upornošću brojnih autora, recenzenata i urednika. Veliki broj objavljenih radova čini živu riznicu

ideja, onih koje su unaprijedile školu, promijenile praksu i otvorile nova pitanja, kako bismo postajali bolji, hrabriji i inovativniji. Ovaj jubilej nije samo naš pogled u prošlost. On je obaveza i podstrek za dalji rad. Časopis je oduvijek bio mjesto gdje se spajaju teorija i praksa, gdje prosvjetni radnik nalazi inspiraciju, a naučnik potvrdu da njegov rad doprinosi društvu“, naglasila je Hajduković.

Prema njenim riječima, od svog pokretanja 1975. godine, kao nasljednik Biltena Republičkog zavoda za unapređivanje školstva, časopis je rastao zajedno sa crnogorskim školstvom i predstavlja stub profesionalne pedagogije u Crnoj Gori. „Kroz svoj rast, odgovarao je na izazove vremena i društva, ali je uvijek ostao vjeran svojoj misiji: da unapređuje teoriju i praksu obrazovanja, da podstiče stručno usavršavanje nastavnika i da čuva kulturu pedagoškog dijaloga. Tokom decenija, bio je mjesto susreta ideja, gdje su se preplitale nauka i praksa, iskustvo i inovacija.

ZAHVALNICE

Direktorica Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva mr Aleksandra Hajduković uručila je zahvalnice Božidaru Šekularcu, Radovanu Damjanoviću, Radoslavu Miloševiću Atosu, Ani Lj. Bojović, Miomiru Anđiću, Lazu Lekoviću i Slavki Gvozdenović, kojoj će to priznanje biti uručeno naknadno.

U ime nagrađenih zahvalio je Miomir Anđić koji je istakao da dobitnici ovo priznanje doživljavaju ne kao ličnu, nego kao zajedničku potvrdu vrijednosti znanja, predanosti i trajne posvećenosti obrazovanju. „Kao zahvalnost, podsticaj i potvrdu da se trud i ljubav prema profesiji prepoznaju i cijene“, poručio je on.

◀ Nastavak sa prethodne strane

Zahvaljujući viziji i posvećenosti brojnih stvaralaca, iza nas je više od 4.000 radova i stotine autora iz Crne Gore i regiona koji su oblikovali njegovo bogato nasljeđe kroz neprekidno praćenje reformi, potreba učnika, nastavnika i savremenog društva i na taj način se utkali u njegovu tradiciju", navela je direktorica Zavoda, dodajući da je to nasljeđe na koje imamo pravo biti ponosni.

Hajduković je istakla da je ovaj jubilej posvećen i svima onima koji su svojim znanjem, trudom i vizijom gradili identitet „Vaspitanja i obrazovanja“.

„Kao direktorica Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva, ponosna sam što predvodim instituciju koja već 30 godina čuva i razvija ono najdragocjenije, a to je znanje. Ovaj časopis je dio profesionalne istorije Crne Gore, dio našeg identiteta i budućnosti obrazovanja koju gradimo za djecu koja danas uče, a sutra će da vode društvo“, zaključila je Hajduković uz poruku: „Neka časopis ‘Vaspitanje i obrazovanje’ ostane savjest, putokaz i inspiracija obrazovanja Crne Gore.“

SVJEDOK PROMJENA U VASPIITNO-OBRAZOVNOM SISTEMU

Dugogodišnji član redakcije „Vaspitanja i obrazovanja“ Radovan Damjanović je na početku izlaganja čestitao izdavaču, kao i svim prosvjetnim radnicima i institucijama iz ove društvene djelatnosti, koji su doprinijeli 50-o godišnjem redovnom izlaženju ove publikacije.

On je podsjetio da je od prvog broja do danas aktivni

saradnik u ovom časopisu u kojem je objavio nekoliko desetina stručno-naučnih, istraživačkih, preglednih radova, intervju a i informacija, a više od 30 godina je u uređivačkom timu časopisa kao glavni urednik, odgovorni urednik, član redakcije ili recenzent.

„Od samog početka ‘Vaspitanje i obrazovanje’ je imalo jasno definisanu programsku koncepciju, viziju i misiju čime je steklo status vodećeg nacionalnog časopisa iz oblasti vaspitanja i obrazovanja u Crnoj Gori. Kada je riječ o koncepciji na njegovim stranicama od prvog broja do danas mogu se naći prilozi iz naučno-istraživačkog rada, nastavne i vaspitne prakse, istorije crnogorskog školstva, aktuelnih pitanja iz inostranih školskih sistema, informativni pregledi zbivanja u prosvjeti i školstvu, osvrti, komentari, prikazi i sl. Poseban doprinos unapređenju pedagoške teorije i prakse časopis je dao stalnim praćenjem promjena u vaspitno-obrazovnom sistemu i prezentovanjem strateških opredjeljenja promjena postojećeg sistema. Na njegovim stranicama se redovno mogu naći prilozi i intervjui istaknutih teoretičara i praktičara iz zemlje i inostranstva. Časopis je programski i tematski usmjeren na opšta teorijsko-metodološka pitanja pedagogije i bliskih područja vaspitanju i obrazovanju. Tematske oblasti uključuju: filozofske, sociološke, psihološke, ekonomske i političke aspekte obrazovanja u kontekstu razvoja mladih, uloge porodice, formalnog, neformalnog i informalnog obrazovanja i cjeloživotnog učenja. Prema na-čelnoj evidenciji u časopisu je do sada objavljivalo preko 300

autora“, kazao je Damjanović.

Prema njegovim riječima, ovaj časopis je imao i ima zadatak da pomogne kreatorima vaspitno-obrazovnog sistema u izgradnji savremenog, održivog i dugoročnog budućeg školskog sistema. Vizija daje odgovor na pitanje gdje to želimo biti, a stranice časopisa prenoseći razna iskustva pedagoške teorije i prakse iz zemlje i inostranstva motivisaće sve učesnike da u svom djelokrugu rade na unapređivanju sistema.

Od osnivanja časopis je imao svoju upravljačku strukturu, na koju je podsjetio Damjanović u svom izlaganju. Prvih desetak godina časopis je imao Savjet koji su činili 10 do 12 istaknutih prosvjetnih radnika. Kasnije je ovu ulogu preuzela redakcija časopisa koja je od prvog broja imala svoju posebnu ulogu u pogledu

obezbjedenja sprovođenja utvrđene koncepcije časopisa. Redakcija je za svoj rad odgovorna izdavaču. Do sada su glavni i odgovorni urednici časopisa bili: dr Radivoje Šuković, Miloš Starovlah, Natalija Sokolović, Borivoje Četković, dr Božidar Šekularac, Krsto Leković, dr Pavle Gazivoda, Radovan Damjanović, Radule Novović i Ana Lj. Bojović.

Časopis je u početku finansijski podržalo Ministarstvo prosvjete preko svojih institucija, da bi posljednje dvije decenije Zavod za udžbenike i nastavna sredstva preuzeo ulogu izdavača i finansijera. U periodu od 1975. do 1998. godine izlazi godišnje u šest svezaka (dvomjesečno), a nakon toga do danas štampa se tromjesečno. U okviru Zavoda časopis ima svoju veb-stranicu na kojoj se redovno objavljuju svi brojevi kao i ostale informacije

potrebne za autore priloga i čitaoce. Od prvog broja do danas izdavač je vodio računa o aktuelnom dizajnu tako da je do sada naslovna strana imala četiri grafička oblikovanja.

„Danas kada ova publikacija obilježava značajan jubilej koji može biti na ponos crnogorskoj prosvjeti korektno bi bilo konstatovati i dati određene ocjene o dosadašnjem radu sa određenim preporukama za nastavak rada. Pedesetogodišnje postojanje i rezultati vizije i misije koja je postavljena danom osnivanja časopisa daju osnova da se može zaključiti: kontinuirano višedecenijsko izlaženje i ugled koji je časopis ‘Vaspitanje i obrazovanje’ stekao kako u Crnoj Gori, tako i van nje, su u cjelosti opravdali njegovo postojanje“, naglasio je, uz ostalo, Damjanović.

O. Đ.

ANA LJ. BOJOVIĆ, ODGOVORNA UREDNICA ČASOPISA „VASPITANJE I OBRAZOVANJE“

GLASILO KOJE SPAJA TEORIJU I PRAKSU

- Na stranicama časopisa mogu se naći prilozi iz naučnoistraživačkog rada, nastavne i vaspitne prakse, istorije školstva Crne Gore, aktuelna zbivanja u stranim obrazovnim sistemima i u našoj zemlji, informativni pregledi zbivanja, komentari, osvrti, prikazi, komparativne analize, kritički sudovi, rješenja u problemsko-stvaralačkoj nastavi...
- Radićemo na tome da uskladimo tradicionalno i moderno, da podržimo intelektualnu snagu i ideje mladih autora, da spojimo dobro, lijepo i korisno

Časopis „Vaspitanje i obrazovanje“ nedavno je proslavio 50 godina rada. Tim povodom razgovarali smo sa Anom Lj. Bojović, odgovornom urednicom, o njenoj primarnoj misiji, izazovima u održavanju visokog standarda kvaliteta u stručnom i naučnom izdavaštvu, te o budućim planovima za razvoj i međunarodnu vidljivost.

Časopis „Vaspitanje i obrazovanje“ obilježio je nedavno pola vijeka postojanja. Šta je primarna misija ovog glasila danas?

– Početkom novembra obilježili smo 50 zlatnih godina postojanja časopisa „Vaspitanje i obrazovanje“. To je informativno glasilo i jedini časopis koji se u Crnoj Gori bavi pitanjima iz pedagoške teorije i prakse, a koje je od samog osnivanja imalo status vodećeg časopisa iz oblasti vaspitno-obrazovnog rada, vjerovatno zbog misije koju ima – da informiše i približi kolegama različite oblasti u kojima je ostvaren bilo kakav napredak u vezi sa obrazovanjem.

Zasnovane na naučnim istraživanjima, metodičke i metodološke studije zastupaju svevremenske vrijednosti sublimirajući probleme koji se mogu javiti u toku nastavnog procesa i povezujući praktičnu i naučnu vrijednost. Časopis posebno prati sve promjene u crnogorskom obrazovnom sistemu i daje značajan doprinos prezentovanju i popularisanju novina koje prate razvoj sistema u tretiranju savremene problematike.

Koje teme i vrste radova najčešće obrađujete u časopisu i kako birate autore?

– Mi ne biramo autore, ali shodno tematici i vrsti rada vršimo selekciju radova koje pošaljemo, jer su u Časopisu zastupljene teme vezane isključivo za prosvjetnu djelatnost. Na njegovim stranicama mogu se naći prilozi iz naučnoistraživačkog rada, nastavne i vaspitne prakse, istorije školstva Crne Gore, aktuelna zbivanja u stranim obrazovnim sistemima i u našoj zemlji, kao i informativni pregledi zbivanja, komentari, osvrti, prikazi, komparativne analize, kritički sudovi, rješenja u problemsko-stvaralačkoj nastavi i sl.

Kako ocjenjujete saradnju Časopisa sa akademskom zajednicom i prosvjetnim radnicima u pogledu publikovanja radova?

– Uvijek i može i treba bolje, ali ne možemo reći i da nismo zadovoljni, jer sa nama sarađuju i teoretičari i praktičari – od vrtića, osnovne i srednje škole

do fakulteta. Saradnja sa prosvjetnim radnicima i širom akademskom zajednicom je od izuzetnog značaja, jer donosi visok nivo stručnosti i poboljšava kvalitet radova, omogućava razmjenu znanja, ideja i postignutih rezultata, a može biti i dobar motiv za razvoj novih tema i projekata. Jedino ovakva interakcija a osigurava kredibilitet njegovog sadržaja.

Šta čini strukturu Časopisa i koji je postupak objavljivanja jednog rada?

– Pošto je Časopis na neki način i informator najznačajnijih dostignuća u pedagoškoj teoriji i praksi, posebno inovacija, podsjetiću na njegovu strukturu: Članci i Nastavno-vaspitni rad (naučni, istraživački, pregledni i stručni radovi), Eseji, Pregledi i Prikazi, kao i prilozi iz Istorije školstva i prosvjete.

Da bismo objavili jedan rad, potrebno je da ga prvo pregledaju i odobre članovi Redakcije časopisa. Ukoliko rad zadovoljava tematske i formativne

kriterijume za objavljivanje, šaljemo ga na recenziju. Nakon toga, rad prolazi uredničku, a onda i lektorsku obradu teksta. Zatim slijedi potraživanje UDK broja iz Nacionalne biblioteke s Cetinja, pa prevod rezimea na engleski jezik, prelom rada i tek onda rad možemo poslati u štampu.

Dakle, kao što vidite, proces nije ni brz ni lak.

Koji su, prema Vašem mišljenju, najveći izazovi u uređivanju stručnog i naučnog časopisa u Crnoj Gori?

– Prije svega, važno je da Časopis zadrži visoke etičke i standarde u pogledu recenzija i kvaliteta radova koje treba objaviti. Pravi je izazov obezbijediti kvalitetan rukopis, jer pored dobre ideje mnogi autori ne posjeduju tehniku pisanja naučnog rada ili vještinu pisanja uopšte. Tu je i vremenski pritisak kada su u pitanju rokovi za recenziranje ili objavljivanje, kao i izazovi u vezi sa korišćenjem tehnologije – u plagiranju,

recenziranju, objavljivanju ili vidljivosti publikacije.

Postoje li planovi za međunarodnu saradnju?

– Postoje i to ne odskora, ali idemo korak po korak. Pokušavamo da Časopis učinimo vidljivijim i aktuelnijim prvo na teritoriji Crne Gore jer mnogi prosvjetni radnici, na našu i njihovu žalost, nijesu čuli za ovo glasilo koje traje već punih 50 godina, iako se u našem adresaru za distribuciju nalaze sve predškolske ustanove, osnovne, stručne i muzičke škole, gimnazije i fakulteti, kao i sve biblioteke, centri za kulturu, domovi učenika i studenata, državne institucije, ministarstva i zavodi na teritoriji Crne Gore. Dakle, svi za koje smatramo da treba da budu informisani, da uče ili sarađuju sa nama.

Međunarodna saradnja je izazov koji zahtijeva dobro osmišljen strateški pristup i saradnju Redakcije časopisa i obrazovnih institucija koje se bave ovom problematikom.

Kako vidite budućnost časopisa i koje ciljeve želite ostvariti u narednom periodu?

– Radićemo na tome da uskladimo tradicionalno i moderno, da podržimo intelektualnu snagu i ideje mladih autora, da spojimo dobro, lijepo i korisno. Zajedno ćemo nastaviti da gradimo pedagošku stvarnost, da informišemo, obavještavamo i ostanemo vjerni idejama Časopisa. Pokušaćemo da budemo i korak dalje, da napredujemo i rastemo zajedno sa njegovim godinama.

Šta biste poručili mladim autorima koji razmišljaju o objavljivanju radova?

– Nije lako boriti se za trajanje u vrijeme kada počinje vladavina vještačke intelegencije, kada časopis/knjiga kao medij gubi na vrijednosti. Nije lako motivisati kolege da sarađuju i svoja znanja prezentuju široj čitalačkoj publici. Međutim, nijesu usamljeni ni oni drugi koji žele da se čuju, da svojim radom doprinesu i teoriji i praksi, da ostave trag. Zato naš časopis i ostaje istrajan na putu da publikuje i sačuva radove svih kolega koji su spremni da svoje znanje podijele sa drugima.

Mladi autori treba da vjeruju u svoje ideje, u ono što rade i da prate svoju kreativnost. Publikovanje radova je prilika da podijele svoje ideje, inovacije i stavove, lična iskustva, da pokažu hrabrost i govore o pitanjima koja su važna za vaspitanje i obrazovanje.

Lj. V.

UZ ZNAČAJAN JUBILEJ – 50 GODINA REDOVNOG IZLAŽENJA ČASOPISA „VASPITANJE I OBRAZOVANJE“ SVIJETLE ZRAKE CRNOGORSKE PROSVJETE

Piše:
Radovan Damjanović

Ove godine navršilo se 50 godina kontinuiranog izlaženja „Vaspitanja i obrazovanja“, časopisa za pedagošku teoriju i praksu čiji je osnivač bio Republički zavod za unapređivanje školstva 1975. godine. Do tada je ova institucija za potrebe vaspitno-obrazovnog sistema Crne Gore, od 1961. godine, izdavala publikaciju Bilten. Budući da je to bila više periodična publikacija koja je objavljivala službene informacije i preglede o značajnijim tekućim pitanjima i zbivanjima u oblasti prosvjete i školstva, konstatovano je da ona ne može pratiti stručna pitanja pedagoške teorije i prakse. Stoga se nametnula potreba za osnivanjem publikacije koja će svoju koncepciju, sadržaje i studioznost orijentisati na ozbiljna stručno-naučna pitanje iz ove oblasti.

Na pripremu i donošenje odluke o štampanju navedenih publikacija značajno je uticala slična praksa u drugim republikama tadašnje Jugoslavije koje su bile proizvod jedinstvene obrazovne politike realizovane u prvim decenijama poslije 1945. godine.

U Crnoj Gori, u skladu sa njenim društveno-političkim i kulturno-prosvjetnim razvojem tek u drugoj polovini XIX vijeka imamo štampane publikacije koje prate razvoj prosvjete, kulture i školstva. Jedna od najstarijih je crnogorski list za politiku i književnost „Crnogorac“ (1871) koji je objavljivao na Cetinju jednom nedjeljno, a imao je svoj književni dodatak „Crnogorka“. List je nastavio da izlazi pod imenom „Glas Crnogorca“. Od 1889. do 1901. godine na Cetinju je publikovan časopis (list) „Prosvjeta – list za crkvu i školu koji je važio kao službeni list Knjaževskog Ministarstva prosvjete i Mitropolije Crnogorske. List je izlazio sa prekidima, u mjesečnim sveskama i ponekad kao dvobroj. U njemu su objavljivani zakoni, naredbe, pravila, uputstva i druga zvanična akta, a u neslužbenom dijelu i stručni prilozi iz oblasti prosvjete i obrazovanja.

Tek poslije oslobođenja 1945. godine, kada se

uspostavlja nova koncepcija vaspitno-obrazovnog sistema u novom društveno-političkom sistemu, radi se i u Crnoj Gori na uspostavljanju odgovarajuće prosvjetno-pedagoške periodike. Na Cetinju je 1949. godine počeo da izlazi „Prosvjetni rad“, list prosvjetnih, kulturnih i naučnih radnika. Bilo je to glasilo Ministarstva prosvjete i publikovan je pod tim imenom do 1952. godine kada mijenja naziv u list „Danas“. Poslije

kraćeg perioda (izašlo svega šest brojeva) vraća mu se stari naziv i pod tim imenom izlazi i danas. Sa tradicijom dužom od 75 godina nastoji da na savremen način preko internet portala, pored štampane verzije, prati oblasti prosvjete, nauku i kulturu.

Od samog početka časopis „Vaspitanje i obrazovanje“ imao je jasno definisanu programsku koncepciju, viziju i misiju čime je stekao status vodećeg nacionalnog časopisa iz oblasti vaspitanja i obrazovanja u Crnoj Gori.

Kada je riječ o koncepciji na njegovim stranicama od prvog broja do danas mogu se naći prilozi iz naučnoistraživačkog rada, nastavne i vaspitne prakse, istorije crnogorskog školstva, aktuelnih pitanja iz inostranih školskih sistema, informativni pregledi zbivanja u prosvjeti i školstvu, osvrti, komentari, prikazi i slično. Tu su prilozi i intervjui istaknutih teoretičara i praktičara iz zemlje i inostranstva. Časopis je programski i tematski usmjeren na opšta teorijsko-metodološka pitanja pedagogije i bliskih područja vaspitanju i obrazovanju iz oblasti filozofije, sociologije, psihologije, ekonomije i politike sa aspekta obrazovanja u kontekstu razvoja mladih, uloge porodice, formalnog, neformalnog i informalnog obrazovanja i cjeloživotnog učenja. Prema načelnoj evidenciji u časopisu je do sada objavljivalo preko 300 autora, sa preko 4.000 priloga.

Kada je u pitanju vizija, časopis je imao i ima cilj i zadatak da pomogne kreatorima vaspitno-obrazovnog sistema u izgradnji savremenog, održivog i dugoročnog budućeg školskog sistema. Vizija daje odgovor na pitanje šta to želimo biti, a stranice časopisa, prenoseći razna iskustva pedagoške teorije i prakse iz zemlje i inostranstva, motivisaće sve učesnike da u svom djelokrugu rade na unapređivanju sistema. Vizija je pogled u budućnost.

U svojoj misiji časopis je fokusiran na svakodnevnost, na sadašnjost, na praktičan i konkretan rad. Misija više odgovara na pitanje zašto postojimo i koliko smo prisutni u životu kako institucija, tako i sistema.

Časopis je u početku

finansijski podržavalo Ministarstvo prosvjete i nauke, da bi u posljednje dvije decenije štampanje i ostale troškove preuzeo Zavod za udžbenike i nastavna sredstva – Podgorica.

U periodu od 1975. do 1998. godine „Vaspitanje i obrazovanje“ je izlazilo godišnje u šest svezaka, a nakon toga časopis je štampan tromjesečno. U okviru Zavoda časopis ima svoju veb stranicu na kojoj se redovno objavljuju svi brojevi kao i ostale informacije potrebne za autore priloga i čitaoce. Od prvog broja do danas izdavač je vodio računa o aktuelnom dizajnu tako da je do sada naslovna strana (korice) imala četiri grafička oblikovanja.

Od osnivanja do danas časopis je imao svoju upravljačku strukturu. Prvih desetak godina imao je svoj Savjet koji je broja od 10 do 12 istaknutih prosvjetnih radnika. Kasnije je ovu ulogu preuzela redakcija časopisa koja je od prvog broja imala svoju posebnu funkciju u pogledu obezbjeđenja sprovođenja utvrđene koncepcije samog časopisa. Redakcija je za svoj rad odgovorna izdavaču. Do sada su glavni i odgovorni urednici „Vaspitanja i obrazovanja“ bili: dr Radivoje Šuković, Miloš Starovlah, Natalija Sokolović, Borivoje Četković, dr Božidar Šekularac, Krsto Leković, dr Pavle Gazivoda, Radovan Damjanović, Radule

Novović i Ana Lj. Bojović.

Danas, kada ova publikacija obilježava značajan jubilej, koji može biti na ponos crnogorskoj prosvjeti, korektno je konstatovati i dati određene ocjene o dosadašnjem radu sa određenim preporukama za nastavak rada.

Pedesetogodišnje postojanje i rezultati vizije i misije koja je postavljena danom osnivanja časopisa daju osnova da se zaključi da su kontinuirano višedecenijsko izlaženje i ugled koji je časopis „Vaspitanje i obrazovanje“ stekao, kako u Crnoj Gori tako i van nje, u cjelosti opravdali njegovo postojanje. On je značajno doprinio unapređivanju nastavne teorije i prakse. Časopis je dobio više visokih ocjena od pojedinaca koji rade na institutima i univerzitetima Novog Sada, Beograda, Splita, Užica i dr.

Treba konstatovati da je dosadašnji rad redakcije i uredništva bio na potrebnom nivou, da je kvalitet radova bio dobar i da su tome značajno doprinijeli referentni recenzenti.

Preporuka je da treba pokrenuti postupak apliciranja kod nadležnih međunarodnih agencija koje vode sve časopise koji se nalaze u raznim bazama podataka i koje objavljuju ISI liste časopisa u štampanom i elektronskom obliku u kojima se objavljeni radovi indeksiraju u skladu sa Impact Factor-om.

KRSTO VUKOVIĆ, DIREKTOR SMŠ „DANILO KIŠ“ U BUDVI

Povodom rekonstrukcije Srednje mješovite škole „Danilo Kiš“ u Budvi, razgovarali smo s njenim direktorom Krstom Vukovićem, a usput smo se dotakli još nekih aktualnih tema.

Nedavno je okončana temeljna rekonstrukcija SMŠ „Danilo Kiš“. Kako ste zadovoljni ovim poslom?

Kao i za desetak drugih srednjih škola koje su bile ili će biti još neko vrijeme u procesu rekonstrukcije, i za nas je ovo veliki poduhvat kojim moramo biti ne samo zadovoljni, već i snažno ohrabreni što vrijeme koje dolazi neće nositi neizvjesnost i teret infrastrukturnih problema. Ali, ne samo zato što je investicija preko EIB (oko 900.000 €) i projekta RCF (oko 400.000 €) omogućila da se za duži period oslobodimo brige oko instalacija, loše i zastarjele opreme, izuzetno loših i estetski neprihvatljivih podnih obloga, plafona, zidova, itd, nego i zato što se u projektnom smislu vodilo računa i o homogenizaciji standarda modernog obrazovanja.

Zašto je ova rekonstrukcija važna za školu, njene sadašnje i buduće generacije?

Objektivno gledano, u Crnoj Gori u posljednjih tridesetak godina gotovo da nije bilo ulaganja i brige o održavanju škola. Mnogi školski objekti su ubrzano propadali, a u nekim slučajevima postojale su minimalne intervencije više radi premošćavanja i preživljavanja, nego sa namjerom da se stvore uslovi za stabilan rad i napredak. Slično je prolazila i naša škola. Iako relativno mlada u odnosu na mnoge druge sa svega 40 godina postojanja i sa solidnom arhitektonskom fizionomijom i kapacitetima, u kontinuitetu je prepuštena stihiji. Sporadične parcijalne investicije nijesu bile rezultat jasne vizije i spremnosti da se radi na kvalitetnim i trajnijim rješenjima i, naravno, problemi su se gomilali, a efekti nebrige postajali sve izraženiji. Od nekadašnjih skoro 1.400 učenika došlo se do 700, do kritičnog broja đaka u jedinoj srednjoškolskoj ustanovi i to, paradoksalno, u najbogatijoj crnogorskoj opštini, u gradu kojeg je zadesio neviđeni demografski udar sa enormnim povećanjem broja stanovnika. Stoga, revitalizacija škole u svakom smislu, sa ovako značajnom rekonstrukcijom objekta, izuzetno je podsticajan poduhvat u domenu vaspitno-obrazovnog rada i predstavlja veliki zalog novim generacijama.

Da li su radovi ometali izvođenje nastave i kako ste se snalazili u tim „vanrednim“ okolnostima?

Prva faza je počela tokom ljetnjeg raspusta prethodne godine i završena je prvih dana školske 2024/25. Druga faza je trajala od kraja maja do septembra 2025. Dakle, nije bilo problema sa realizacijom nastave. Završene su sve elektroinstalacije, urađena je jaka i slaba struja, rasvjeta, ozvučenje, sigurnosni protivpožarni sistemi i video nadzor,

- Sporadične parcijalne investicije nijesu bile rezultat jasne vizije i spremnosti da se radi na kvalitetnim i trajnijim rješenjima i, naravno, problemi su se gomilali, a efekti nebrige postajali sve izraženiji

internet optika, plafoni, rekonstruisan školski restoran, zamijenjena vrata u cijelom objektu, podovi u učionicama, postavljeni zidovi na preko 20 učionica, formirani novi kabineti na slobodnom prostoru u holu, urađena moderna konferencijska sala, zamijenjeno i instalirano skoro 40 klima uređaja, urađeni svi neophodni molerski radovi, sanirana fasada objekta. Pri samom kraju procesa, stigao je i novi inventar (klupe, katedre, ormari, table), a dvadesetak kabineta smo opremili i najnovijim TV smart uređajima (75 inča). Ne zaboravimo ni novi amfiteatar, rezultat investicije lokalne samouprave (oko 350.000 €).

Kako ste zadovoljni saradnjom s resornim ministarstvom – u pogledu projekta rekonstrukcije, ali i inače, u

smislu podrške razvoju obrazovanja?

Ministarka Anđela Jakšić-Stojanović sa saradnicima pomjera granice percepcije mogućeg djelovanja. Posao koji oni obavljaju gotovo u svemu prevazilazi kumulativan učinak svih prethodnih administracija (kapitalne investicije, dinamika realizacije projekata, izmjena legislative, kampanje za oslobađanje od pogrešnih praksi, situiranje istine i kvaliteta tamo gdje pripadaju, borbe protiv nerada i laži, otklon od političkih uticaja, afirmacija postignuća učenika i nastavnika, podsticanja kreativnih i inovativnih inicijativa...). To što postiže ona lično i MPNI, podvig je istorijskih razmjera.

Što se tiče naše škole, saradnja je izuzetna. Imamo istu viziju razvoja

škولства, lako se razumijemo čak i u vrlo složenim pitanjima i sve vrijeme komunikacija teče nesmetano uz obostrani respekt i podršku.

Čelnik ste jedine srednje škole na području budvanske opštine. Koliko je interesovanje polumaturanata za programe koje nudi Vaša škola i na koji način ona pomaže svojim učenicima u profesionalnom profilisanju, odnosno pripremi za stupanje na tržište rada?

Za tri godine otvorili smo četiri nova smjera, povećali broj odjeljenja nekih starih smjerova, a redefinisanjem upisne politike, unapređenjem kvaliteta kadra, uslova rada i ukupnog etosa škole, neutralisali smo loš status u javnom mnjenju i, konačno, ne samo zaustavili trend pada broja upisanih učenika, već za kratko vrijeme došli do najvećeg povećanja u Crnoj Gori. Od 700 đaka 2022. stigli smo do 1.050, odnosno do povećanja od 50%. Posebno smo ponosni što nam je pošlo za rukom da osnažimo ugostiteljske smjerove. Trenutno sarađujemo sa tridesetak poslodavaca, dosta učenika ima ugovore o dualnom obrazovanju i više smo nego zadovoljni ulogom koju imamo na relaciji škola-priroda-tržište rada. Smatram da radimo odličan posao i što se tiče uslova za upis polumaturanata i po pitanju doprinosa zajednici. Naravno, ima prostora za napredak, ali kako vrijeme odmiče, teret je više na privredi i njihovim (de)stimulativnim poslovnim politikama, nego na nama.

Kako gledate na protekli period, otkad obavljate ulogu direktora SMŠ „Danilo Kiš“?

Izloženi smo javnosti, ministarstvima i drugim institucijama, inspekcijama, medijima, odgovorni roditeljima, učenicima, kolegama, svima, a trenutno mnogo nastavnika sa svega nekoliko časova preko norme imaju veću platu od nas. Stoga, možemo se praviti da nam ništa ne smeta, ali ostaje činjenica da kompenzaciju moramo tražiti u nematerijalnoj sferi. Ja je nalazim u saradnji sa divnim kolegama, sjajnim prosvjetnim radnicima, a posebno u sinergiji sa učenicima koji radom i odnosom prema školi neprekidno podižu ljestvicu progresivnih zahtjeva i drže nas budnima. To je suština. Zadovoljan nastavnik i dijete koje voli školu. Mislim da to u većini imamo. Jedan od dokaza može biti i činjenica da je protekla godina u našoj školi bila najbolja otkako postojimo. Mnogo nagrada na najraznovrsnijim takmičenjima, mnogo programa, mnogo projekata (osim EIB i RCF, imamo Open Future, po drugi put zaredom Erasmus, međunarodne razmjene škola, status Eco Schools...), a nedavno smo kao jedini iz Crne Gore kandidovani i za svjetsku UNESCO Hamdan nagradu.

Prostor za napredak? Imamo sjajan kolektiv i divne đake. Dok je takvih nastavnika i učenika, nebo je granica!

N. N.

MR DIJANA LAKOVIĆ, DIREKTORICA OŠ „RADOJICA PEROVIĆ“ U PODGORICI

GRADIMO ŠKOLU BUDUĆNOSTI

• Moja vizija jeste da ova obrazovno-vaspitna ustanova bude mjesto u kojem će učenici i nastavnici biti prepoznatljivi po kreativnosti, konstruktivnoj komunikaciji, kritičkom mišljenju, odgovornom odnosu prema zdravlju i životnoj sredini, toleranciji i informatičko-komunikaciono-tehnološkoj pismenosti...

Podgorička Osnovna škola „Radojica Perović“ uspješna je obrazovno-vaspitna ustanova koja bilježi izuzetne rezultate na takmičenjima i u modernizaciji nastave. O organizaciji rada, proširenju kapaciteta, digitalizaciji, radu sa talentovanom djecom, razgovarali smo sa direktoricom mr Dijanom Laković.

Kao i većina podgoričkih škola suočeni ste sa problemom prevelikog broja učenika. Koliko se to održava na organizaciju i kvalitet nastave i vannastavnih aktivnosti?

– OŠ „Radojica Perović“ ima mnogo veći broj učenika od projektovanog, što je značajan izazov za organizaciju. Ove školske godine nastava se realizuje u tri smjene, što znači da su tokom radnog dana učionice uglavnom zauzete. To predstavlja dodatnu prepreku za organizaciju dopunske i dodatne nastave i sekcija. Ipak, timskim radom, koristeći sve dostupne mehanizme, uspijevamo da održavamo i časove vannastavnih aktivnosti.

Da li postoje konkretni planovi ili inicijative za proširenje kapaciteta?

– Prošle školske godine realizovan je projekat dogradnje dijela školskog objekta sa dvije nove učionice. Veliku zahvalnost dugujemo ministarki Anđeli Jakšić-Stojanović, koja je tokom posjete školi prepoznala probleme sa prostornim

kapacitetima i urgentno reagovala kako bi se oni prevazišli. Otvaranje OŠ „Novke Ubović“ u Tološima rasteretilo je našu školu, a vjerujem da će i najavljena izgradnja škole u City kvartu dovesti do dodatnog rastećenja.

Koliko se u Vašoj školi koriste digitalni alati i resursi u nastavi i da li postoje planovi za dalje infrastrukturno i tehnološko opremanje škole?

– Vrlo smo posvećeni razvijanju digitalne kompetencije učenika i nastavnika. Sve učionice su pokrivene internetom, opremljene su pametnim televizorima i računarima, a većina i projektorima čime su stvoreni uslovi za savremenu nastavu. Ovogodišnjim planom i programom rada predvidjeli smo

da po jedan dan u polugodištu bude realizovan onlajn preko Microsoft Teams aplikacije, da bismo održali kontinuitet u primjeni vještina koje smo stekli tokom pandemije Covid 19. To je potrebno u slučaju vanredne situacije, ali i za realizaciju vannastavnih aktivnosti usljed nedostatka prostora. U saradnji sa Ministarstvom prosvjete, nauke i inovacija u našoj školi je otvorena tzv. EdTech laboratorija, u kojoj učenici razvijaju kreativnost primjenjujući znanja iz informatike, programiranja i robotike.

Vaša obrazovno-vaspitna ustanova posvećuje dosta pažnje talentovanoj djeci. Koje vannastavne aktivnosti i projekti su ove godine aktuelni?

– Veoma smo posvećeni radu sa talentovanim učenicima, a ove nastavne godine podrška darovitim učenicima jedna je od prioritarnih oblasti u akcionom planu. U školi su organizovane dodatne aktivnosti i sekcije iz svih nastavnih predmeta – maternjeg i stranih jezika, STEM predmeta, ekologije, umjetnosti i sporta. Realizujemo projekte: „Vještine za odrastanje“, „Vještine za adolescenciju“ i „Školska medijacija“. Uključeni smo i u program „Digitalna tehnologija i vještačka inteligencija za igru i učenje“, a aplicirali smo i za projekat „Naučna ekspedicija – Izgradi svoj pametni eko grad“.

Učenici tradicionalno postižu zapažene rezultate na takmičenjima. Navedite najvažnije?

– Učenici redovno učestvuju na državnim i međunarodnim takmičenjima i ostvaruju zapažene rezultate. Ono što je najsvježije jeste prvo mjesto na ovogodišnjem Državnom takmičenju iz matematike učenice Itana Zvizdojević koja je osvojila maksimalnih 100 poena. Na istom takmičenju iz fizike Anastasija Marković osvojila je treće mjesto, a iz svih stranih jezika koji se uče u našoj školi imali smo plasmane među prvih pet. Na Olimpijadi znanja takođe smo imali prvo i drugo mjesto i iz matematike i iz fizike, kao i zapažene rezultate iz biologije.

Kakva je Vaša lična vizija OŠ „Radojica Perović“ i koji su najveći izazovi u rukovođenju školom sa dugom tradicijom i ugledom, pored ostalog dobitnice Nagrade „Oktoih“?

– Za OŠ „Radojica Perović“ sam višestruko vezana. Bila sam učenica ove škole, a zatim sam u njoj provela tridesetak godina kao učiteljica. Ova obrazovno-vaspitna ustanova je bila uvijek prepoznata po posebnom duhu i želji zaposlenih da ostanu da rade u njoj, a generacije učenika sa ponosom je nose u srcu. Od početka prošle godine sam na rukovodećem mjestu, što me dodatno

PREVENCIJA NASILJA

Koji su glavni prioriteti u vezi sa prevencijom svih oblika nasilja i kako se sprovodi kontinuirani rad na tom polju?

– Redovno organizujemo aktivnosti usmjerene na sprečavanje svih vrsta nasilja. Školski tim za prevenciju i postupanje u slučaju nasilja izradio je godišnji plan preventivnih aktivnosti, ali i protokol za postupanje svih zaposlenih u školi ako se nasilje desi. Plan predviđa održavanje radionica koje promovišu toleranciju, empatiju, uvažavanje različitosti, kao i obilježavanje datuma važnih za prava djeteta i nediskriminaciju. Posebno smo ponosni na postojanje školskog tima za medijaciju koji je prethodne školske godine obučen da mirnim putem rješava eventualne sporne situacije. Imamo dobru saradnju sa nadležnim institucijama poput Uprave policije, Centra za socijalni rad, resornih ministarstava, ali i nevladinih organizacija.

obavezuje. Za mene je prioritet da ova škola bude i dalje željeno mjesto za učenike, njihove roditelje i zaposlene. Da bi ona to zaista i bila potrebno je veoma posvećeno i sistematično djelovanje, sa stalnim osluškivanjem potreba naših učenika i zaposlenih, ali primjenom novina u obrazovanju, kako bi naša škola zaista bila škola 21. vijeka.

Moja vizija jeste da ova škola bude ustanova u kojoj će učenici i nastavnici biti prepoznatljivi po kreativnosti, konstruktivnoj komunikaciji, kritičkom mišljenju, odgovornom odnosu prema zdravlju i životnoj sredini, toleranciji, infomacionoj i informatičko-komunikaciono-tehnološkoj pismenosti, preduzetništvu, odgovornosti prema radu i obavezama, što će im omogućiti kvalitetan lični i društveni život, a u budućnosti uspješnu karijeru.

Lj. V.

RODITELJI I ZAPOSLENI NA ISTOM ZADATKU

Kako ocjenjujete saradnju sa roditeljima i na koji način se ona unapređuje?

– Saradnja zaposlenih sa roditeljima je veoma dobra i svakodnevna čime dokazujemo da smo svi na istom zadatku, a to je podrška djeci na putu njihovog odrastanja. Savjet roditelja djeluje kao istinski partner za stvaranje najboljih uslova u školi i prethodnih godina bilo je mnogo zajedničkih projekata. Dosadašnja predsjednica Savjeta roditelja Milica Gogić usmjeravala je djelovanje roditelja ka rješavanju svih pitanja koja se tiču unapređenja statusa naših učenika. Ona je svojim zalaganjem uspjela prošle godine da animira roditelje i nadležne institucije za uvođenje zaštitara u školi. Od početka ove školske godine predsjednica Savjeta roditelja je Valentina Komnenić, takođe prepoznata po aktivnom zalaganju za unapređenje školskih uslova.

SREDNJA MEDICINSKA ŠKOLA „DR BRANKO ZOGOVIĆ“ U BERANAMA PROSLAVILA TRI DECENIJE RADA

STUB OBRAZOVANJA U OBLASTI ZDRAVSTVENIH NAUKA

- Mirošava Bojović, direktorica: U ovom malom, ali nama značajnom prostoru, njedrimo i školujemo buduće zdravstvene radnike, laborante, babice, farmaceute i ljekare
- Prof. dr Miodrag Radunović, profesor na Medicinskom fakultetu: Uloga ove škole u razvoju zdravstvenog sistema, ne samo Berana već i čitavog regiona, nemjerljiva je

U svečanoj atmosferi, pred velikim brojem zvanica, Srednja medicinska škola „Dr Branko Zogović“ u Beranama obilježila je važan jubilej – 30 godina uspješnog rada. Tokom proteklih gotovo trećinu vijeka ona se pozicionirala kao jedan od stubova obrazovanja na sjeveru Crne Gore, što se moglo čuti i tokom prigodne ceremonije održane u Centru za kulturu Berane.

Prema nadahnutim riječima direktorice ove škole Mirošave Bojović, „nijedna rijeka ne može poteći a da nema svoj izvor, nijedan cvijet ne može procvjetati ako nije gajen, nijedno dijete ne može odrasti ako nije s ljubavlju paženo i znanjem hranjeno“.

„I eto nas na velikom pijedestalu iza kojeg stoji 30 generacija medicinskih radnika, nama na ponos. U ovom nebeskom plavetnilu i svjetlosti naših Berana, u vječno živom hramu malih a velikih duša, ovdje gdje znanje pleše savršeno kružno kolo i gori Luča Njegoševa, mi danas slavimo 30 godina postojanja i rada naše škole. Svaka škola ima svoj život, svoju prošlost, sadašnjost i budućnost, pa tako i naša. Školske 1995/96. godine počela je da radi srednja mješovita škola u Beranama kao područno odjeljenje Medicinske škole iz Podgorice. Akt o njoj samostalnosti donesen je 5. avgusta 1996, a prva sjednica održana je 31. oktobra iste godine, te taj datum proslavljamo kao Dan škole. Prve godine njenog rada upisana su 122 učenika, ali se taj broj povećavao iz godine u godinu, pa je već 2009. prešao 1.000. Zbog većeg broja učenika, nastava je organizovana u dvije smjene, a za potrebe nastave adaptiran je dio Gimnazije i dograđeno 500 m² radne površine, pretvorene u učionice

i kabinete“, podsjetila je Bojović.

ODLIČNI REZULTATI

Kako je naglasila, danas škola radi u dvije smjene i savremeno je opremljena za izvođenje teorijske i praktične nastave.

„Učenici su, prema sopstvenom izboru, raspoređeni u smjerove: zdravstveni teh-

ničar, farmaceutski tehničar, medicinsko-laboratorijski i sanitarni tehničar... Nastavu izvođe profesori opšteobrazovnih predmeta, ljekari i izvođači praktične nastave. Postižemo odlične rezultate, zahvaljujući dobroj organizovanosti, stručnom i nastavnom kadru“, istakla je ona, dodajući: „Profesija koju su odabrali naši učenici nije nimalo laka, a put do cilja, iako pravi, prate brojne obaveze – od teorijske do praktične nastave, od znanja ka još većem znanju, od sticanja vještine do njene primjene u praksi. U ovom malom, ali nama značajnom prostoru, njedrimo i školujemo buduće

zdravstvene radnike, laborante, babice, farmaceute i ljekare. Oni su budući stub našeg zdravstva. Njima hrlimo kada fizički bol nadvlada snagu i moć našeg uma, njima koji nas oslobađaju sopstvene fizičke nemoći, čak i onda kada najmanje razumijemo sebe. Oni koji su se već ostvarili u svijetu medicine dobro pamte i znaju da cijene znanje koje su stekli upravo ovdje. Pamte

je da koračamo. Zato i naš sat ne staje. Napravili smo još jedan veliki korak ka svom cilju – i ovaj put bez greške! Učinili smo da danas svi ponosno stojimo ispred 30 generacija, da salutiramo njihovom uspjehu, da pamtimo kako hitrim koracima hrle ka vrhu i s ponosom nose ime ove škole. Budimo saveznici u sazrijevanju novih generacija, njihovom vaspitanju i obrazovanju, budimo humanosti i odgovornosti živi i danas među vama. Ova škola je od svog osnivanja bila i ostala stub obrazovanja u oblasti zdravstvenih nauka, prepoznata po visokom nivou znanja i vještina koje prenosi svojim učenicima. Imao sam privilegiju da u prvim godinama njenog rada učestvujem u obrazovanju mladih generacija, i iz neposrednog iskustva znam koliko je bila snažna vizija njenih osnivača, koliko je predanosti uloženo da bi se stvorila tradicija koja traje do danas. Danas, nakon tri decenije, rezultati te vizije jasno se vide – hiljade učenika koji su svoje znanje ponijeli u bolnice, domove zdravlja, fakultete, i koji su profesionalno i ljudski doprinijeli zdravlju i dobrobiti zajednice. Uloga ove škole u razvoju zdravstvenog sistema, ne samo Berana već i čitavog regiona, nemjerljiva je“, naglasio je on.

U ime nekadašnjih učenika, odnosno đaka generacije, obratila se i doktorka Jasmina Novalić. Osim toga, svečanost je obogatio zanimljiv umjetnički program: Ksenija Pajković i Nemanja Merdović predstavili su se muzičkom numerom „Mora da je ljubav“, svoje stihove govorila je učenica Lina Muratović, dok je Nikolina Barjaktarović, maturantkinja Medicinske škole i istovremeno učenica Srednje muzičke škole u Podgorici, otpjevala opersku ariju „Sposon dispregata“ Antonija Vivaldija. Crnogorsku himnu izveli su učenici beranske muzičke škole, a nastupila je i profesorica ove škole Mira Novović.

Za sam kraj svečanosti, učenici medicinske i muzičke škole zajedno su izveli pjesmu „Đon“ Miladina Šobića, kao i „Pjevat ćemo što nam srce zna“ Amire Medunjanin.

N. N.

ničar, farmaceutski tehničar, medicinsko-laboratorijski i sanitarni tehničar... Nastavu izvođe profesori opšteobrazovnih predmeta, ljekari i izvođači praktične nastave. Postižemo odlične rezultate, zahvaljujući dobroj organizovanosti, stručnom i nastavnom kadru“, istakla je ona, dodajući: „Profesija koju su odabrali naši učenici nije nimalo laka, a put do cilja, iako pravi, prate brojne obaveze – od teorijske do praktične nastave, od znanja ka još većem znanju, od sticanja vještine do njene primjene u praksi. U ovom malom, ali nama značajnom prostoru, njedrimo i školujemo buduće

puteve svog sazrijevanja i često nam se vraćaju, sada već odrasli i uspješni.“

Na kraju, direktorica Bojović je ukazala na misionarski smisao obrazovanja kojim se rukovodi njena škola.

„Naša škola je kao mehanizam Big Bena. Ako bude nedostajao samo i jedan mali dio, on neće moći normalno da radi. Zato su nam svi podjednako važni – i učenici, i nastavnici i spoljni saradnici, i tehničko osoblje. Jedni bez drugih ne možemo, jedni drugima smo uzdanica i putokaz, jedni od drugih učimo i napredujemo. Nekada malim ali sigurnim koracima, nekada velikim i odvažnim, ali važno

uzori koji bi željeli da postanu. Pružimo im ruku i ojačajmo njihovu vjeru u budućnost“, zaključila je ona.

DOPRINOS DOBROBITI ZAJEDNICE

Prisutnima se obratio i prof. dr Miodrag Radunović, profesor Medicinskog fakulteta u Podgorici, bivši ministar zdravlja, jedan od osnivača Visoke medicinske škole u Beranama.

„Naziv koji škola nosi – ime dr Branka Zogovića, obavezuje. On je simbol ljekara koji je znao da znanje vrijedi samo ako je u službi čovjeka. Upravo ta ideja, taj duh

SAVA KOVAČEVIĆ, UČITELJ U OŠ „OKTOIH“, DOBITNIK GODIŠNJE
NAGRADE PROSVJETITELJ 2025

SPOJ INOVATIVNOSTI, STVARALAŠTVA I LJUBAVI PREMA PROFESIJI

- Moj fokus uvijek je na djetetu, na učenju koje pokreće radoznalost, razvija kritičko mišljenje i inspiriše da se sanja
- Kontinuitet, fleksibilnost i spremnost da prihvatite promjene čine nevidljivi, ali snažni temelj uspjeha

Učitelj u OŠ „Oktoih“ u Podgorici Sava Kovačević dobitnik je godišnje nagrade Prosvjetitelj 2025 koju dodjeljuje Fondacija Alek Kavčić iz Beograda. Tim povodom razgovarali smo sa njim o priznanju, tajni moderne nastave i izazovima profesije.

Nedavno ste osvojili prestižnu nagradu Prosvjetitelj. Šta Vam to priznanje lično i profesionalno znači?

– Veliko je zadovoljstvo kada vaš trud, posvećenost i dugogodišnji rad budu prepoznati. Ipak, najveća vrijednost ovog priznanja jeste činjenica da su me predložile i podržale moje kolege, roditelji i saradnici na projektima, pa čak i djeca. Upravo ta podrška onih s kojima svakodnevno dijelim učionicu i ideje čini da se osjećam ispunjeno i ponosno.

Nagrada za mene nije samo priznanje, već i podsjetnik da svaki korak, svaka nova ideja, i svaka iskra stvaralaštva vrijede, jer iza njih stoje povjerenje i vjera u zajedničku misiju obrazovanja.

Šta je, prema Vašem mišljenju, doprinijelo Vašem izboru za dobitnika?

– Vjerujem da su odluci doprinijeli širina pristupa i cjelovitost mog rada, kao i spoj inovativnosti, stvaralaštva i ljubavi prema profesiji. Moj najveći fokus uvijek je bio na djetetu, na učenju koje pokreće radoznalost, razvija kritičko mišljenje i inspiriše da se sanja.

Neizostavni kriterijumi su

i stalno stručno usavršavanje, otvorenost za nove ideje i spremnost da se sa kolegama povežemo, učimo jedni od drugih i zajedno gradimo bolje okruženje. Kontinuitet, fleksibilnost i spremnost da prihvatite promjene čine taj nevidljivi, ali snažni temelj uspjeha.

Priznanje ima za cilj da podigne ugled profesije. Koji su danas najveći izazovi sa kojima se suočavaju učitelji?

– Nastavnici se danas suočavaju sa brojnim izazovima, a najizraženiji su oni koji se tiču društvenog statusa profesije i percepcije njenog značaja. Nažalost, u javnosti je sve prisutnija slika da „svako može biti učitelj“ i da svi znaju šta on treba da radi. To umanjuje složenost i odgovornost ovog poziva, koji zahtijeva visoku stručnost, emocionalnu

inteligenciju, kreativnost i neprestano usavršavanje.

Jedan od zabrinjavajućih izazova jeste tiho „nestajanje“ profesije. Sve je manje mladih ljudi koji se odlučuju za nastavničke studije. Zato je potrebno sistemsko i društveno prepoznavanje vrijednosti učitelja, jer bez kvalitetnog učitelja nema ni kvalitetnog obrazovanja.

Pored toga, savremeni učitelj mora da odgovori na promjene u obrazovnom okruženju i prilagodi se novim tehnologijama, ali i da razumije potrebe današnje djece, kao i da uspostavi partnerstvo sa roditeljima. Sve to zahtijeva visoku profesionalnost, posvećenost i vjeru u misiju obrazovanja.

Uprkos svemu, učitelji i dalje ostaju stub društva, nosioci

promjena i čuvari znanja. Oni su temelj obrazovnog sistema koji oblikuju buduće generacije i čuvari vrijednosti koje su temelj svakog napretka.

Kao prosvjetni radnik poznati ste po inovativnosti. Koje nekonvencionalne metode koristite i u čemu je njihova prednost u odnosu na tradicionalne?

– U svom radu primjenjujem cjelovit pristup učenju, koji nastavu čini funkcionalnom i smislenom. Integrativnim pristupom u nastavi se povezuju sadržaji u smislenu cjelinu čineći učenje praktičnim, povezanim i u službi razvoja svakog djeteta. Važno mi je da djeca ne uče napamet, već da razumiju, istražuju, kritički analiziraju i stvaraju.

Poseban akcenat stavljam na Školu životnih vještina koja

razvija radno-praktične vještine koje pomažu djeci da budu samostalna, snalažljiva i da vjeruju u svoje sposobnosti.

Kreiram društvene igre i projektne zadatke koji povezuju različite oblasti i razvijaju socijalne, emocionalne i saradničke kompetencije. Na taj način učenje postaje avantura u kojoj se svako dijete osjeća važnim dijelom zajednice.

Kako uspijevate da individualno pristupite svakom djetetu, prepoznate njegove talente i razvijate samopouzdanje u razredu?

– U mojoj učionici postoji nešto što zovemo „My Space“ – prostor za svako dijete u kojem ono može da pokaže ko je, šta voli i u čemu je posebno.

Vjerujem da svako dijete ima pravo da, vođeno sopstvenim interesovanjima, izabere kojim putem želi da se razvija. Kada mu pružite slobodu da istražuje, da griješi i da ponovo pokušava, tada zaista uči i raste.

Greške nisu prepreke, već dokaz da dijete pokušava da se promijeni, da traži svoje mjesto i da uči iz svakog iskustva. A onaj ko dovoljno jako želi, nauči da bude uporan i istrajan, te da ostane na putu koji vodi naprijed.

Kroz razgovor, zajedničke aktivnosti i male rituale povjerenja, učimo da cijenimo različitosti i podržavamo jedni druge.

Vaša poruka mladim kolegama o tome šta je ključno za uspjeh u učiteljskom pozivu?

– Budite radoznali, strpljivi i hrabri. Vjerujte u ono što radite, čak i onda kad se čini da vas niko ne vidi, jer djeca vide.

Svaki osmijeh, svaka mala pobjeda i svaka iskra u očima učenika dokaz su da učitelj pravi razliku.

Ne zaboravite da ovaj poziv nije posao, već životni put. Učitelj ne mijenja samo znanje djece, on mijenja njihove poglede, snove i svijet oko njih.

Lj. Vukoslavović

DIGITALNE TEHNOLOGIJE TIHI, ALI MOĆAN ASISTENT

Koju ulogu u Vašem radu imaju savremene digitalne tehnologije i alati?

– Digitalne tehnologije su moj tihi, ali moćan asistent. One su postale nezaobilazan način svakodnevnice, sredstvo koje podržava i obogaćuje nastavu, pomaže mi da motivišem učenike i da svako učenje bude iskustvo, a ne obaveza.

Tehnologija nije zamjena za učitelja, već alat koji nam omogućava da svijet znanja približimo djeci na njima razumljiv i zanimljiv način.

RODITELJ JE STUB I OSLOMAC SVAKOG UČITELJA

Kakva je uloga roditelja u današnjem obrazovnom sistemu i na koji način sarađujete sa njima?

– Oni su tihi saradnici sa kojima dijelimo istu brigu, nadu i odgovornost za dijete. Trudim se da odnos sa roditeljima gradim na povjerenju i iskrenom dijalogu, da budemo tim koji ima zajednički cilj: srećno i uspješno dijete.

Roditelj je često naš glas i saveznik koji zna da oslušne, razumije i podrži promjene kroz koje dijete prolazi.

INKLUZIJA U OŠ „RADOMIR MITROVIĆ“ U BERANAMA

ŠKOLA KAO PROSTOR MEĐUSOBNOG POŠTOVANJA

- Aleksandar Vujović, direktor: Obrazovanje je ljudsko pravo, a škola je dužna da svakom djetetu pruži mogućnost da uči, raste i razvija svoje potencijale
- Mr Nikola Raičević, profesor razredne nastave: Škola nastoji da sve prepreke – jezičke, kulturološke ili socioekonomske – kompenzuje podrškom i individualizacijom nastave

Osnovna škola „Radomir Mitrović“ u Beranama već duži niz godina prepoznata je kao ustanova koja najdosljednije primjenjuje principe inkluzivnog obrazovanja, posebno kada je riječ o učenicima romske i egipćanske (RE) populacije. Prema riječima direktora Aleksandra Vujovića, proces inkluzije započeo je još 90-ih godina prošlog vijeka, da bi se onda postepeno razvijao.

„Danas je taj proces olakšan kroz saradnju sa lokalnom zajednicom i nevladinim organizacijama koje se bave pravima Roma uz podršku Opštine i Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija. U školi se sprovode programi mentorske podrške učenicima završnih razreda, pruža se podrška djeci kroz dopunsku i dodatnu nastavu i angažovanje pedagoško-psihološke službe kao ključnog partnera u inkluziji, čime se unapređuje nastava u skladu sa savremenim pedagoškim principima. Na taj način inkluzija je od pojedinačnih napora postala sistemski pristup“, naglašava on.

Na pitanje zašto je važno angažovanje škole u misiji inkluzije, direktor Vujović napominje da je inkluzija temelj savremenog obrazovanja i društva koje teži jednakim šansama za sve, te da je angažovanje škole u ovom procesu „važno iz nekoliko razloga“.

„Obrazovanje je ljudsko pravo, a škola je dužna da svakom djetetu pruži mogućnost da uči, raste i razvija svoje potencijale. Inkluzija smanjuje socijalnu marginalizaciju i prekida krug siromaštva i isključenosti koji često prati RE zajednicu. Škola postaje prostor učenja tolerancije i međusobnog poštovanja, što utiče na cijelu zajednicu. Djeca iz RE populacije donose bogatu kulturu i različita iskustva, čime se školska sredina obogaćuje“, ističe naš sagovornik.

Iskustvo OŠ „Radomir Mitrović“ pokazuje da su učenici RE

populacije dobro prihvaćeni, posebno kada se inkluzija njeguje kontinuirano i planski.

„Djeca vrlo brzo razvijaju bliskost i prihvatanje kada odrastaju u atmosferi koja podstiče zajedništvo. Učitelji dodatno rade na razvijanju empatije, timskog rada i međusobne podrške, a zajedničke vannastavne aktivnosti, sportski dani, kreativne radionice i projekti doprinose tome da se sve razlike posmatraju kao prednost, a ne prepreka“, ističe Vujović, dodajući: „U školi su se sprovodile mnoge humanitarne akcije kroz koje smo u granicama svojih mogućnosti gledali da toj djeci pomognemo, a pomagale su i druge ustanove (Help, Opština Berane, JPU „Radmila Nedić“).

RAZNI VIDOVI PODRŠKE

U procesu inkluzije u ovoj školi, ali i šire, istaknuto mjesto pripada i mr Nikoli Raičeviću, koji je u ovoj oblasti angažovan i kao profesor, ali i kroz NVO aktivizam.

„Škola tradicionalno ima značajan broj učenika iz RE zajednice, trenutno ih je 160. Proces njihovog obrazovanja funkcioniše kroz: adaptirane nastavne metode koje uvažavaju socio-kulturni kontekst, dodatnu stručnu pomoć – podršku nastavnika, pedagoga, psihologa, medijatora. Posebno je važna saradnja sa roditeljima, što je ključno za uspjeh inkluzije, kao i uključivanje djece u školske i vannastavne aktivnosti, kako bi se izgradilo povjerenje i motivacija. Škola nastoji da sve prepreke – jezičke, kulturološke ili socioekonomske – kompenzuje podrškom i individualizacijom nastave“, navodi on. „U školi rade četiri saradnika u socijalnoj inkluziji RE u oblasti obrazovanja, djeca imaju prevoz i u školi je bilo dosta projekata koji su se ticali podrške djeci RE populacije. U školi se već par godina sprovode programi javnih radova, preko Zavoda

Raičević i Vujović

za zapošljavanje, kroz koje se i zapošljavaju lica iz RE populacije, te dodatno stiču određena znanja, vještine i kompetencije, dok direktnu korist i beneficije imaju pripadnici RE populacije. Kao koordinator tima za prevenciju ranog napuštanja školovanja trudim se i nastojim zajedno sa kolegama iz škole da sva djeca upišu osnovnu školu, da budu redovni, da se spriječi drop-out, kao i da djeca imaju dodatnu podršku i kroz saradnju sa NVO sektorom.“

Prema njegovim riječima, u posljednjih nekoliko godina sve veći broj učenika RE populacije odlučuje da nastavi obrazovanje u srednjoj školi.

„U prosjeku, većina učenika koji redovno pohađaju nastavu uz adekvatnu podršku završavaju osnovnu školu i biraju trogodišnje ili četvorogodišnje srednjoškolske programe. U školi se preko NVO 'Mladi Romi' sprovodi program mentorstva, pa se djeci pruža dodatna podrška, pri čemu većina njih uspješno upiše srednju školu, ali je i završi. Svake godine u posljednjih 5-6 godina upisuje se isti broj učenika, a danas u Beranama imamo mnogo veći broj djece koja su završila srednju školu, što je veoma značajno, jer smo 2014. godine imali samo četiri lica koja su završila srednju

školu. Završetak osnovne škole za ovu djecu otvara mogućnost sticanja zanimanja i ekonomskog osamostaljenja, dalji nastavak obrazovanja, lakšu integraciju u društvenu zajednicu, veće šanse za zaposlenje u budućnosti. Velika mogućnost pri zaposlenju se pruža kroz angažovanje medijatora, pa mnogi svoj posao nađu u prosvjeti, što je veliki pomak, imajući u vidu stopu nezaposlenosti lica RE populacije“, kaže Raičević.

KONTINUITET DOBRIH ODNOSA

Na kraju, direktora Vujovića smo pitali o saradnji sa lokalnom samoupravom i resornim ministarstvom, gdje on u prvom redu ističe kontinuitet dobrih odnosa.

„Pozitivne strane uključuju: finansijsku i logističku podršku u projektima koji doprinose inkluziji, obezbjeđivanje udžbenika, školskog materijala i prevoza za djecu RE populacije, uključivanje škole u programe stručnog usavršavanja nastavnika, saradnju oko angažovanja medijatora i asistenata u nastavi. Nedavno je Opština Berane na čelu sa predsjednikom Lutovcem obezbijedila školski pribor za svu djecu RE populacije, dok Ministarstvo prosvjete,

nauke i inovacija sprovodi pozitivnu politiku usmjerenu na poboljšanje obrazovnih prilika za djecu – učenike RE populacije (smanjivanje broja djece za rad medijatora, obuke za medijatore, stipendiranje srednjoškolaca, principi afirmativne akcije pri upisu u srednje škole, podrška kroz različite projekte, kampanje za upis djece na svim nivoima obrazovanja itd.). Održavamo veoma dobru i intenzivnu saradnju sa Udruženjem za podršku Roma i Egipćana iz Berane, na čelu sa Sultanom Bećom, preko čijih inicijativa i projekata se umnogome promijenio položaj RE zajednice u Beranama. Ta saradnja je kontinuirana, posebno kada su u pitanju kampanje za upis djece, održavanje različitih sastanaka, skupova, obuka, radionica, čime se daje veliki doprinos socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana. Mogućnost za napredak vidi se u: jačanju uloge medijatora između škole i porodica, dodatnim programima podrške za djecu predškolskog uzrasta – pohađanjem vrtića, proširenju socijalnih programa koji bi motivisali redovno pohađanje nastave, te većem broju projekata koji povezuju školu, roditelje i lokalnu zajednicu“, zaključuje Vujović.

N. N.

ALISA BOGDANOVIĆ, SVJETSKA ŠAMPIONKA NA TAKMIČENJU „KINESKI MOST“ U TJENĐINU

Lao Ce je rekao „Put od hiljadu milja počinje jednim korakom“ i ohrabrio mnoge za put samorazvoja i obrazovanja. „Poslovica ima značenje i da velika dostignuća kojima se nadamo i u cilju kojih radimo podrazumijevaju skromne početke ali i, rekla bih, da je tajna u hrabrosti i neodustajanjju“, kaže za „Prosvjetni rad“ četrnaestogodišnja Alisa Bogdanović, svjetska šampionka iz kineskog jezika i kulture u kategoriji srednjih škola, na takmičenju „Kineski most“, koje je održano u Tjendinu.

Alisin uspjeh je rezultat njenog odgoja i posvećenog rada, što potvrđuje činjenica da je kao mala pokazivala širok spektar interesovanja za razne oblasti.

„Zahvaljujući roditeljima koji obrazovanje shvataju kao pravi put odrastanja i oplemenjivanja, od malena sam svakodnevno razvijala svoju kreativnost, ali i učila da stvarima kojima se bavim posvetim vrijeme i energiju kako bih došla do željenog ishoda. Roditelji su voljeli da uče o tradicijama naroda cijelog svijeta i naročito im je bila bliska filozofija edukacije sa Istoka. Zbog toga smo svi bili jako uzbuđeni kad je tata dobio poslovnu ponudu za podučavanje u NR Kini. Tada su počela naša putovanja u ovu zemlju, veliku i po površini i po mogućnostima koje nam je dala za usavršavanje. Dočekali su nas moderne građevine i drevni hramovi, gostoljubivi kineski narod i pogodnosti modernog života i bogata istorija i kultura. U početku nijesmo učili jezik ali kad smo shvatili da ćemo češće putovati, mama i ja smo upisale kurs kineskog jezika na Institutu Konfucije na Univerzitetu Crne Gore (UCG). Kurs je podrazumijevao slušanje časova na engleskom jeziku, razvoj vještina slušanja, razumijevanja i govora i donio nam međunarodno priznate diplome. Osim sadržaja kursa, mama je kao predavač stranih jezika istraživala i druge izvore učenja, sama učila a onda i mene podučavala i vrlo rano sam počela i razvoj vještina čitanja i pisanja kineskog pisma koji predstavljaju najveći izazov u učenju ovog jezika. Sa druge strane, pošto sam od malena pokazivala talenat za muziku, tata, koji je nastavnik muzike i umjetnik uključivao me je u svoje muzičke

TRUDOM I UPORNOŠĆU DO VRHA

• Uspjeh iz 2023. godine potvrdila ovog septembra na nadmetanju u gradu Tjendinu. „Zahvaljujući roditeljima koji obrazovanje shvataju kao pravi put odrastanja i oplemenjivanja, od malena sam svakodnevno razvijala svoju kreativnost, ali i učila da stvarima kojima se bavim posvetim vrijeme i energiju kako bih došla do željenog ishoda“, poručuje Alisa

nastupe i usmjeravao moje kreativno muzičko izražavanje. Upoznavši se sa kineskom muzikom, počela sam i učenje i izvođenje kineskih tradicionalnih i modernih pjesama kao i učenje sviranja tradicionalnih kineskih instrumenata“, priča Alisa.

VELIKA POMOĆ RODITELJA

Kao dvanaestogodišnjakinja, poslije pet godina učenja kineskog jezika i kulture po prvi put je učestvovala na državnom takmičenju „Kineski most“ u organizaciji Instituta Konfucije na UCG uz podršku Ambasade Narodne Republike Kine u Crnoj Gori i kao pobjednica u kategoriji osnovaca imala je priliku da predstavlja Crnu Goru na svjetskom takmičenju održanom u gradu Kunming, provincija Junan, u oktobru 2023. godine. To takmičenje je poznato i pod imenom „Kineska olimpijada“, a okuplja nacionalne pobjednike iz svih država svijeta u različitim kategorijama. Organizator takmičenja je Centar za jezičko obrazovanje i saradnju pod okriljem Ministarstva prosvjete NR Kine. Naša sagovornica se za svjetsko takmičenje

pripremala uz pomoć roditelja i profesora Li Honglianga sa Instituta Konfucije, a tokom nadmetanja je kroz svakodnevne testove pokazala stečena jezička znanja, govorila na temu „Moj srećni put učenja kineskog jezika“ i pjesmu čiji je tekst i muziku sama napisala, pod imenom „Oblak koji donosi sreću“, a koja govori o prijateljstvu Crne Gore i Kine. Na ovom takmičenju je osvojila titulu svjetskog pobjednika, a osim te i titule evropskog pobjednika dobila je i Nagradu za popularnost od posebnog žirija koji su činili kineski učenici, njeni vršnjaci. Pobjeda 2023. godine joj je donijela nova poznanstva i mogućnost da se bavi podučavanjem kineskog jezika putem snimanja edukativnih videa.

„Donijela mi je i neprocjenjivo životno iskustvo a aktivnosti koje smo tokom takmičenja imali priliku da iskusimo su ostavile dubok trag i učinile da poželim opet da se takmičim, ali ovoga puta u kategoriji srednjih škola. Tako sam se u junu 2025. godine opet prijavila za nacionalno takmičenje i predstavila se govorom i mjuзикlom na kojem sam radila od povratka sa nadmetanja 2023. godine.

Ovogodišnje nacionalno takmičenje je pokazalo veliki napredak u oblasti znanja kineskog jezika i kulture u Crnoj Gori i vidjeli smo da sve više mladih različitih uzrasta želi da uči i da se takmiči i da bivaju sve uspješniji u tome“, napominje Alisa.

PRODUBLJIVANJE PRIJATELJSTVA DVIJE ZEMLJE

Na ovogodišnjem nacionalnom takmičenju je pobijedila i opet dobila priliku da predstavlja Crnu Goru na svjetskom takmičenju „Kineski most“, u kategoriji srednjih škola. Pripremala se uz pomoć roditelja, a mentor joj je bila majka, koja posljednjih godina i predaje kineski jezik na Institutu Konfucije kao lokalni predavač.

„Takmičenje je okupilo 119 predstavnika u ovoj kategoriji, trajalo je dvije sedmice i već prvih dana sam prošla selekciju za ulazak u prvih 30, kroz osvojene rezultate na testu znanja, govoru na temu ‘Moj kineski san’ kao i performansu iz oblasti kineske kulture. Nakon toga su uslijedili sve teži krugovi takmičenja kroz grupne i individualne radove i izvođenja na teme ekologije, nauke, robotike

i astronomije. Nakon danonoćnih priprema izborila sam se za ulazak u prvih 15, a potom i u top pet kad sam postala šampion Evrope. Samo finale je bilo posebno teško. Takmičila sam se sa kontinentalnim pobjednicima iz Azije, Afrike, Amerike i Okeanije. Testovi su bili fokusirani na lokalnu kulturu grada u kojem se takmičenje odvijalo, a imali smo i finalni talenat šou, situacione dijaloge i govor na temu ličnog pogleda na budućnost. Bila sam fizički iscrpljena ali nijesam odustala i uspjela sam da se pokažem u najboljem svjetlu i ponovo osvojim svjetsku titulu“, naglašava dobitnica pune stipendije za studije u NR Kini kao i brojnih prilika za usavršavanje.

Dodijeljene su joj i titule Ambasador kineskog jezika i Zvijezda kineskog jezika, a želja joj je da njena priča motiviše mlade da vjeruju u obrazovanje kao put odrastanja. Nastaviće da kroz svoj rad doprinosi dubljem prijateljstvu Crne Gore i NR Kine kao i boljem razumijevanju kineskog jezika i kulture u cijelom svijetu. Istovremeno, srećna je što ima priliku da svoju zemlju predstavi svijetu u najboljem svjetlu.

O. Đ.

POSTAVLJEN KAMEN TEMELJAC ZA PAVILJON OŠ „OKTOIH“

JEDANAEST NOVIH UČIONICA

- Novi paviljon biće smješten uz postojeći školski objekat i obuhvatiće oko 1.540 kvadratnih metara

Postavljen je kamen temeljac za izgradnju novog paviljona za OŠ „OktoiH“ u Podgorici.

Kako je navedeno iz Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija, novi paviljon biće smješten uz postojeći školski objekat i obuhvatiće oko 1.540 kvadratnih metara namijenjenih učionicama i pratećim sadržajima, što će značajno unaprijediti školsku svakodnevnicu đaka i nastavnika ove obrazovno-vaspitne ustanove.

„Sa velikim zadovoljstvom ističem da danas postavljamo kamen temeljac za novi paviljon OŠ 'OktoiH'. Podsjetiću, gradimo objekat od 1.500 kvadratnih metara sa 11 modernih učionica, čime direktno rješavamo problem preopterećenosti kapaciteta sa kojima se već godinama suočava ova škola. Pored učionica, učenici će dobiti i namjenski prostor za produženi boravak i novu, opremljenu školsku biblioteku. Ovaj projekat je još dokaz naše odlučnosti da investiramo tamo gdje je najvažnije – u našu djecu i u resor obrazovanja. Radujem se što će učenici i nastavno osoblje ove škole uskoro dobiti prostor kakav zaslužuju“, istakla je ministarka prosvjete, nauke i

FOTO: Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija

inovacija prof. dr. Anđela Jakšić-Stojanović.

Ministarka javnih radova Majda Adžović kazala je da će ovaj objekat biti otvoren za godinu dana.

„Ovo je jasan pokazatelj naše iskrene posvećenosti da unaprijedimo obrazovnu infrastrukturu širom Crne Gore, ali i snažna poruka da želimo da našoj djeci obezbijedimo okruženje u kojem će

imati prostora da rastu, uče i osjećaju se podržano – onako kako zaista zaslužuju“, naglasila je ona.

„Resor obrazovanja i nauke je jedan od najznačajnijih vladinih resora, a ministarska Jakšić-Stojanović je svojim dosadašnjim radom i ostvarenim rezultatima u potpunosti opravdala povjerenje i visoku reputaciju koju uživa među građanima Crne Gore. Zahvalan sam joj i kao roditelj i kao gradonačelnik na ovom projektu kojeg danas započinjemo. Hvala joj što mi je pomogla da održim dato obećanje mještanima Zabjela da ćemo sve uraditi da unaprijedimo obrazovne kapacitete ovog dijela Podgorice. Konačno, danas imam i novi zadatak za nju – Glavni grad je dodijelio lokaciju u ulici Ksenije Cicvarić za gradnju nove škole i čvrsto vjerujem da ćemo ubrzo zajednički postaviti novi kamen temeljac“, kazao je gradonačelnik Saša Mujović.

„Ministarstvo javnih radova i Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija u saradnji sa Glavnim gradom, nastavlja ju da kontinuirano ulažu u poboljšanje obrazovne infrastrukture u Podgorici“, stoji u saopštenju.

Lj. V.

MINISTARKA JAKŠIĆ-STOJANOVIĆ NA GLOBALNOM SKUPU SZO U MADRIDU

KLJUČNA ULOGA OBRAZOVANJA U IZGRADNJI KULTURE NENASILJA

- Predstavници vlada, međunarodnih organizacija i institucija razgovarali o jačanju međunarodne saradnje i unapređenju odgovora na rodno zasnovano nasilje

Delegacija Crne Gore predvođena ministarkom prosvjete, nauke i inovacija prof. dr. Anđelom Jakšić-Stojanović boravila je na poziv Svjetske zdravstvene organizacije u Kraljevini Španiji, gdje je učestvovala na globalnom događaju „I believe you“: Building Survivor-Centered Health Systems for Women and Girls.

Kako je saopšteno iz Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija, skup je okupio predstavnike vlada, međunarodnih organizacija i institucija radi jačanja međunarodne saradnje i unapređenja odgovora na rodno zasnovano nasilje.

Inicijativu je pokrenuo regionalni direktor Svjetske zdravstvene organizacije (SZO) za Evropu dr. Hans Kluge, a usmjerena je na snažniji odgovor država na rodno zasnovano nasilje, koje pogađa svaku četvrtu ženu i djevojčicu u evropskom regionu.

Iz tog resora ocjenjuju da učešće Crne Gore potvrđuje posvećenost sprovođenju Istanbulske konvencije, zaštiti ljudskih prava i ciljevima Agende održivog razvoja, posebno cilju pet – rodna ravnopravnost i osnaživanje žena i

djevojaka.

Ministarka Jakšić-Stojanović ukazala je, tokom panel diskusije, na ključne reformske procese koje Ministarstvo sprovodi kako bi se ostvario SDG cilj 5.2, koji se odnosi na eliminaciju nasilja nad ženama i djevojčicama i stvorili sigurniji sistemi podrške za djevojčice i žene. Ona je naglasila je da obrazovni sistem ima presudnu ulogu u prevenciji nasilja i stvaranju kulture nenasilja.

Iz Ministarstva navode da je ministarka u svom obraćanju posebno naglasila važnost sistemskog i multisektorskog pristupa u prevenciji i suzbijanju rodno zasnovanog nasilja, ističući ulogu obrazovanja kao ključnog segmenta u izgradnji kulture nenasilja, poštovanja i jednakosti. Takođe je istakla posvećenost Ministarstva da kroz strateške politike, saradnju s međunarodnim partnerima i civilnim društvom, te dalji razvoj stručnih kapaciteta, ojača institucionalni odgovor i unaprijedi okruženje u kome se djeca, mladi i svi građani osjećaju bezbjedno i podržano.

Jakšić-Stojanović je poseban akcenat stavila na značaj kontinuiranog

FOTO: Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija

ulaganja u razvoj obrazovnih programa, jačanje kompetencija prosvjetnih radnika i unapređenje nastavnih materijala, uz osiguravanje da procedure zaštite u obrazovnom sistemu budu jasne, senzitivne i usklađene s međunarodnim standardima.

U saopštenju stoji da je ministarka naglasila da borba protiv nasilja zahtijeva jedinstvo i partnerstvo svih društvenih aktera – obrazovnog, zdravstvenog i

socijalnog sektora, institucija bezbjednosti, međunarodnih organizacija i civilnog društva, jer samo zajedničkim djelovanjem može biti postignut održiv napredak.

„Ako danas negujemo vrijednosti poštovanja i jednakosti, gradimo društvo u kojem nijedna djevojčica i nijedna žena ne moraju da žive u strahu“, zaključila je Jakšić-Stojanović.

Lj. V.

OBJAVLJENA BIBLIOGRAFIJA ZAVODA ZA UDŽBENIKE

VRIJEDNO SVJEDOČANSTVO O ZNAČAJU INSTITUCIJE

- Nakon tri decenije postojanja, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva – Podgorica se može pohvaliti da je izrastao u respektabilnu izdavačku kuću

Bibliografija Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva, koja obuhvata period od 24 godine izdavačke produkcije ove institucije, nastala je kao suizdavački projekat Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva – Podgorica i Nacionalne biblioteke Crne Gore Đurđe Crnojević, a naslanja se na Bibliografiju koja je obrađivala period od 1993. do 2001. godine.

Jedan od povoda zbog kojeg se baš u ovom trenutku radilo na sistematizaciji ogromne bibliografske građe Zavoda jeste ovogodišnji jubilej koji smo i zvanično obilježili 11. decembra – a riječ je o 30 godina rada Zavoda kao jedne od centralnih institucija sistema obrazovanja u Crnoj Gori.

Nakon tri decenije postojanja, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva – Podgorica se može pohvaliti da je izrastao u respektabilnu izdavačku kuću koja je proširila obim i vrste izdanja, pokrenula nove biblioteke, uvažavajući sve novine

u savremenom obrazovanju – kako programske zahtjeve crnogorske reforme obrazovanja, tako i nove obrazovne standarde u svijetu. Na kraju, ideja da se izuzetno značajna produkcija Zavoda bibliografski obradi na osnovu međunarodnog ISBD(M) standarda rezultirala je obimnom bibliografijom sa 4.688 bibliografskih jedinica.

Zahvaljujući istraživačkom naporu naših partnera u ovom poslu, autora publikacije iz Nacionalne biblioteke i naših zaposlenih, prikupljena građa je sistematizovana i povezana registrima u jednu operativnu istraživačku cjelinu koja predstavlja specijalnu, retrospektivnu bibliografiju. Ova publikacija će u konačnom doprinijeti jačanju saradnje između kulturnih i obrazovnih institucija.

Bibliografiju izdanja Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva (2002–2025) čine sljedeća poglavlja: Uvod – Naš trag u vremenu, O značaju ovog izdanja, Djelatnost Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva,

Bibliografija izdanja, Registar autora, Registar naslova, Predmetni registar i Prilozi.

U okviru opisa djelatnosti Zavoda dat je detaljan pregled pet segmenata naše izdavačke produkcije. To su izdanja za predškolce i udžbenička literatura za sve uzraste osnovne i srednjih škola, potom vanudžbenička literatura u okviru koje su predstavljene sve biblioteke Zavoda, digitalni obrazovni sadržaji, a predstavljeni su i

„Prosvjetni rad“, kao list prosvjetnih, kulturnih i naučnih radnika Crne Gore i časopis „Vaspitanje i obrazovanje“, koji iz ugla nauke i struke već pet decenija obrađuje teme iz teorije i prakse obrazovnih procesa.

U rubrici Prilozi, iako to nije uobičajeno za ovakvu vrstu publikacije, rukovodioci u Zavodu su odlučili da slikom i riječju predstave Zavod i zaposlene koji su u periodu od 2002.

do 2025. doprinijeli razvoju ove izdavačke kuće. Rubriku Prilozi čine: opis organizacione šeme Zavoda, evidencija zaposlenih u trenutku objavljivanja Bibliografije, biografije urednika, direktora i rukovodilaca odjeljenja institucije, kao i drugih zaposlenih koji su u ovom periodu od skoro dvije i po decenije utkali svoj pregalački trag u razvoj Zavoda. Segment rubrike Prilozi čini i pregled nagrada koje je Zavod za svoja postignuća dobijao u zemlji i inostranstvu, a naročito na brojnim sajmovima knjiga. U galeriji fotografija zabilježeni su posebni trenuci sa raznih manifestacija na kojima su za naše izdavačke poduhvate uslijedila priznanja, nagrade, zahvalnice itd.

Ova bibliografija je vrijedno svjedočanstvo o doprinosu Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva tokom cjelokupnog perioda njegovog postojanja za razvoj procesa obrazovanja u Crnoj Gori, kao i za razvoj crnogorskog društva u cjelini.

Nataša Lučić

ZAVOD ZA UDŽBENIKE NA SAJMU KNJIGA U TIRANI

PREDSTAVLJENA BOGATA PRODUKCIJA

- Glavna aktivnost odnosila se na posjetu ZUNS-ovih autora, Agima Vince i Džahida Bušatija, koji su potpisivali svoje knjige

U glavnom gradu Albanije održan je 28. sajam knjige „Tirana 2025“, na kom je učestvovao veliki broj regionalnih i inostranih izlagača.

Među njima se tradicionalno našao i Zavod za udžbenike i nastavna sredstva – Podgorica (ZUNS), čiji je nastup privukao veliku pažnju ljubitelja knjige. Na bogato opremljenom štandu oni su imali priliku da kupe neka od izdanja iz bogate vanudžbeničke produkcije Zavoda, a takođe su mogli prisustvovati zanimljivim promotivnim aktivnostima.

Glavna aktivnost odnosila se na posjetu ZUNS-ovih autora, Agima Vince i Džahida Bušatija, koji su potpisivali svoje knjige. Oni su se obratili prisutnima, navodeći kao rijedak gotovo misionski poduhvat Zavoda u promovisanju različitih jezika, književnosti i kultura.

„Moja poezija se i dalje čita, lajkuje, objavljuje, prevodi na druge jezike, čime komuniciram sa čitaocima van

albanskog prostora. Objavljivanje ove knjige u Podgorici, od strane prestižne institucije kao što je Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, dokaz je te komunikacije. Kompliment mi je kao autoru što je ova knjiga objavljena u biblioteci ‘Mostovi’ (Urat), u koju su svrstani pjesnici poput Zogovića i Mekulija, dva barda poezije svojih naroda i cijelog Balkana. Zahvaljujem podgoričkom Zavodu za udžbenike i nastavna sredstva, kao i urednicima knjige Lidi Vukmanović-Tabaš i Dimitrovu Popoviću, koji se pobrinuli da ova knjiga izađe u svom najrepresntativnijem izdanju. Zahvaljujem i prevodiocu, mom prijatelju Smajlu Smaki, koji nije ovde iz zdravstvenih razloga. Na kraju, zahvaljujem autorki predgovora, profesorki iz Sarajeva Hasniji Muratagić-Tuna, ali i svima drugima koji su na bilo koji način doprinijeli realizaciji ovog projekta“, naglasio je Vince.

Prisutnima se obratio i Džahid Bušati, istakavši da je crnogorsko izdanje djela „Ko je probudio ptičiju pjesmu“

najljepše izdanje bilo koje njegove knjige objavljene dosad.

Prisutnima se obratio i urednik za izdanja na albanskom jeziku u Zavodu za udžbenike, Dimitrov Popović. On je ukazao na posebno temeljan i kvalitetan posao koji Zavod obavlja u pogledu objavljivanja udžbenika na albanskom jeziku, ističući da se ista briga posvećuje i objavljivanju knjiga čiji su autori pisci koji su zastupljeni u crnogorskom nastavnom planu i programu.

Tokom trajanja Sajma, ZUNS-ov štand posjetile su mnoge istaknute zvanice. Među njima su bili: predstavnik nacionalne manjine Crnogoraca u Albaniji Marinko Čulafić, ambasador Kosova u Albaniji Skender Durmiši, predsjednik Nacionalnog savjeta Albanaca u Crnoj Gori Faik Nika, bivši direktor Zavoda za udžbenike Kosova Dževat Sylja, autor albanskog jezika za 1. 2. i 3 gimnazije u Crnoj Gori prof. dr Rami Memušaj, te članovi akademija nauka Albanije i Kosova.

N. N.

URUČENE NAGRADE NAJBOLJIM STUDENTIMA UNIVERZITETA CRNE GORE

KVALITETNO OBRAZOVANJE JE REZULTAT ZAJEDNIČKOG ANGAŽMANA

• Ovo vrijedno priznanje se dodjeljuje visokoškolcima završne godine koji su prethodne godine studija završili u redovnim rokovima i ostvarili ukupnu prosječnu ocjenu najmanje devet

Rektor Univerziteta Crne Gore (UCG) prof. dr. Vladimir Božović dodijelio je nagrade najboljim studentima za akademsku 2025/2026. godinu za izvanredan uspjeh tokom studija, na svečanosti održanoj u Rektoratu.

On je tom prilikom istakao da od svih događaja i ceremonija ova za njega ima najvišu vrijednost, te da je privilegija naći se u društvu najboljih studenata UCG. Rektor je posebno je ukazao na značaj znanja i obrazovanja u savremenom svijetu koji se velikom brzinom mijenja pod uticajem novih tehnologija i vještačke inteligencije.

„Vještačka inteligencija sa svim svojim ubrzanjima i oblicima dramatično brzo potiskuje značaj ljudske misli, odnosno nju samu. Stoga, vjerujem da će uloga i vrijednost univerziteta ubuduće rasti, jer će upravo oni biti ključne institucije odbrane i daljeg razvoja ljudske inteligencije. U skladu sa takvim očekivanjem, vi kao najbolja djeca univerziteta, pronicljive i misleće mlade osobe, imate posebnu odgovornost. Morate čuvati univerzitet, to posebno mjesto razvoja humane inteligencije. Ne dozvolite da vas, u zavodljivom Marteksu današnjice, sistem uvjeri

da su sve agresivniji virtualiteti ono što treba živjeti. Sumnjajte s mjerom, ali dosljedno. Jer sumnja je početak dugog puta na čijem kraju možda stanuje istina. Isto tako, sanjajte i maštajte, jer je to ono što nas čini kreativnim bićima – drugačijim i neponovljivim“, je Božović.

On je pozvao studente da svojim talentom i moralom pomognu u oporavku „ranjene“ zemlje, ističući da je „ljepota misli najuzvišeniji oblik slobode“.

DOKAZ ZAJEDNIČKOG TRUDA

Predsjednik Studentskog parlamenta Univerziteta Crne Gore (SPUCG) Jakov Vukčević naglasio je da Međunarodni dan studenata podsjeća da studentska zajednica, osim akademske, ima i društvenu ulogu – da prepoznaje izazove, postavlja pitanja, učestvuje u unapređenju sistema i da bude aktivni dio šire društvene dinamike.

„Kvalitetno obrazovanje je uvijek rezultat zajedničkog angažmana studenta koji uči i profesora koji usmjerava. Današnje nagrade su i dokaz njihovog truda“, istakao je on.

Ovogodišnji laureati su

FOTO: UCG

studenti koji su ostvarili izuzetne rezultate tokom studija. Sa prosječnom ocjenom 10.00 istakli su se Milica Vujošević (Ekonomski fakultet), Sofija Milić (Filološki fakultet), Sara Antović (Filozofski fakultet), Emina Višnjić (Muzička akademija), Pavle Bojović (Mašinski fakultet), Luka Kankaraš (Prirodno-matematički fakultet) i Dejana Pudar (Pomorski fakultet).

Među najboljim studentima Univerziteta su i Milica Đurović (Fakultet likovnih umjetnosti sa prosjekom 9.98), Sara Joksimović (Fakultet dramskih umjetnosti – 9.97), Iva Đuričković (Medicinski fakultet – 9.91), Nikola Kovačević (Pravni fakultet – 9.88), Jovan Raković (Elektrotehnički

fakultet – 9.82), Anastasija Dobrilović (Fakultet političkih nauka – 9.82), Olga Stanojević (Fakultet za turizam i hotelijerstvo – 9.53), Vesna Perošević (Biotehnički fakultet – 9.52), Aleksandra Pavićević (Arhitektonski fakultet – 9.49) i Anastasija Čolović (Fakultet za sport i fizičko vaspitanje – 9.38).

Kada je riječ o Građevinskom i Metalurško-tehnološkom fakultetu ove godine nije bilo kandidata koji ispunjavaju uslove predviđene Pravilnikom.

VJETAR U LEĐA

Na značaj ove nagrade ukazala je studentkinja Dejana Pudar, koja je pokazala izuzetan uspjeh studirajući na smjeru

Nautika i pomorski saobraćaj.

„Ova nagrada je potvrda da ono čime se bavimo radimo na dobar i ispravan način, te predstavlja veliki podstrek. Ovo je vjetar u leđa i korak bliže cilju koji želimo da postignemo“, istakla je ona.

Najbolja studentkinja Fakulteta za turizam i hotelijerstvo Olga Stanojević poručila je da je da se trud, ljubav i upornost uvijek isplate.

Vesna Perošević, studentkinja i majka četvoro djece, svojim primjerom pokazala je da nikad nije kasno za obrazovanje.

„Ova nagrada je podstrek za dalje usavršavanje bez obzira na moje godine i obaveze, ali uz veliku podršku moje porodice“, navela je ona.

Svečana dodjela nagrada uveličana je nastupom studenata Fakulteta dramskih umjetnosti i Muzičke akademije sa Cetinja.

Sa UCG podsjećaju da se nagrada za postignut uspjeh dodjeljuje studentima završne godine koji su prethodne godine studija završili u redovnim rokovima i ostvarili ukupnu prosječnu ocjenu najmanje devet. Odluku o ovoj nagradi donosi rektor, na predlog vijeća organizacionih jedinica.

Lj. V.

ODOBREN PROJEKAT „STUDENTSKI GLAS U PARLAMENTU“

OSNAŽIVANJE MLADIH ZA UČEŠĆE U JAVNOM ŽIVOTU

Univerzitetu Crne Gore (UCG) odobren je projekat „Studentski glas u Parlamentu“ u okviru EU programa „Građani, jednakost, prava i vrijednosti“ (Citizens, Equality, Rights and Values – CERV).

Kako je saopšteno iz UCG-a, ovaj projekat predstavlja važan iskorak u osnaživanju mladih za učešće u javnom životu: Njegova ključna misija je da povezuje studente iz Crne Gore i Bosne i Hercegovine sa nacionalnim parlamentima obje države, dajući im prostor za jasno i javno izražavanje stavova i predlaganje politika za mlade.

Ukazano je daje projekat osmišljen da podstakne aktivno učešće studenata

u demokratskim procesima i pruži im praktično znanje o funkcionisanju parlamenata, evropskim vrijednostima, kreiranju javnih politika i odgovornom građanstvu.

Poseban akcenat stavljen je na simulaciju rada Parlamenta kako bi studenti stekli iskustvo u: vođenju parlamentarne debate u realnom okruženju; predlaganju javnih politika; pregovaranju o različitim temama i stavovima; i donošenju odluka u skladu sa demokratskim procedurama i principima opšteg dobra.

Navedeno je i da će u okviru projekta biti razvijena „Digitalna platforma za demokratsko učešće“, putem koje će

studenti predlagati ideje, glasati o inicijativama i učestvovati u vođenim diskusijama na različite teme.

Posebna pažnja biće posvećena razvijanju kritičkog mišljenja kod mladih kako bi se kod povećala njihova otpornost na dezinformacije, manipulativne medijske forme i izraze i političku apatiju.

„Kroz projektne aktivnosti i redovan angažman Univerziteta želimo da podstaknemo mlade da grade odgovoran odnos prema sebi i drugima, budu oslonac u izgradnji vrijednosnog sistema zajedništva, podrške i opšteg dobra i pomognu nam da iskoračimo iz kulture zasnovane na ličnim interesima,

samopromociji i kultu ličnosti“, ističu iz UCG-a.

Kako stoji u saopštenju, više od dvije hiljade studenata biće direktno uključeno u projektne aktivnosti, dok će rezultati biti primjenjivi, a aktivnosti nastavljene i nakon završetka projekta.

„Odobrenje Evropske komisije potvrđuje relevantnost i kvalitet ove inicijative, a kroz kombinaciju praktičnog učenja, digitalnog angažmana i regionalne saradnje, projekat 'Studentski glas u Parlamentu' predstavlja važan korak u održivom i trajnom jačanju demokratskog okruženja, ocjenjuju iz ove visokoškolske ustanove.

Lj. V.

Poetske vertikale

Misao i nadahnuće iz pera saradnika

PISMO MASLINE

Maslina sam – knjiga starostavna,
Svjedokinja vjekova (dva i po milenijuma).
Urasla sam u istorije, tradicije, kulture.
Tronujem na različitostima (vjerskim i nacionalnim)
koje me i hrane i brane,
koje teku mojim žilama bez međa i katanaca
rađajući zaborave kroz oproste i mirove –
userd Mirovice, podno Rumije. Biblijski sam
sročena.
Nadilazim stihije, okove i zabrane.
Rastem kroz nebo Jadrana nebom ovjenčana.
Istinu živim gledajući se sa zvijezdama oči u oči.
Boginja sam maslinjaka, muza umjetnika,
svjetionik Starobarana.
U zaboravu prijetilo mi je odumiranje ili sjeća.
Mirno sam posmatrala uboge heroje neukog
činjenja.
Nisam ustuknula pred nemarom!
Iako izranjavana, prkosila sam snagom, ljepotom i plodom.

Naraštaji me slave...
Vrcaju mi košnice riječi, crteža, košnice slika, igara...
Čelično se korijenim kao lancem za krš Crne Gore –
moje iskušenje i moje ogledalo – pečat moje borbe.
Suvomeđa je moja kolijevka.
Neprolazno, ubrazdila sam se duboko
kroz jaruge, čvorišta i besjede
kao neustrašiva vojnkinja – graničarka,
kao neprobojna stijena dojlja što plodi i njedri
pupoljke života.
Iz njih točim Božji dar – lijek i život (ulje),
iz njih točim vječni simbol mir i ljubav (drvo masline).

Mr Irena Ivanović

Druga nagrada na Međunarodnom
festivalu poezije koji je održan pod Starom
maslinom 7. septembra 2025, Bar

POČETAK

Dođu dani
kad pomislimo da smo sami,
a nismo,
sunce još uvijek s'ja nad nama.
U godinama mudrosti,
slušamo srce.
Slušamo šaptanje:
kako smo,
gdje smo,
kuda dalje?
Jesmo li mudriji — jesmo.
Pametniji — trebali bi.
Sposobniji — nadamo se.
Nada je naš saputnik,
nježno briše sjene umora,
olakšava težinu godina,
otvara vrata novih snova.
Hodajmo,
korakom punim vjere,
kao da je svaki dan
tek prvi korak
na putu života.

Svetlana Đerković-Delić

Balerina

Umislila jedna žaba
da postane balerina,
komarac je nahvalio
da je mnogo fina.
Graciously dok korača,
nek primi na znanje
da još malo koriguje
svoje kreketanje.
Ne priliči jednoj dami
da glasno krekeće,
kad se već, k'o kakva diva,
sva zanosno kreće.
Gdje to ima još u svijetu
da ženskinja skače?
Trebalo bi da korača
mazno, kao mače!
Još joj kaže – mjesto buba
neka jede soju,
da ne kvari dobar izgled
i liniju svoju.

Savjete je žaba smjerna
na papir ispisala,
pa je hod i glasić tanki
da izvježba stala.

Tri dana borila se
sa prirodom svojom,
vježbala je hod po žici,
hranila se sojom.

Na ivici nervnog sloma
četvrtoga dana,
zaboravi da je htjela
da postane dama.

Obrete se u sred bare,
iz jednoga skoka
pa komarca zbunjenoga
smaza za tren oka.

“Ne trebaju meni trice
meni je sve džaba,
ko još vidje žitarice
da uzima žaba?”

Priroda mi ne odredi
biti balerina,
jedva uspjeh dva-tri dana
da se pravim fina.

Samo mi je žao jadnog
komšije komarca,
sad ostadoh bez mentora,
svjetske mode znalca.

Makar sam se zasitila
i utolih glad“,
potom skoči da pronade
neki mirni hlad.

Neka svakom bude jasno
da komarcu mjesto nije
pokraj žabe iz močvare,
k'o ni žabi pokraj zmijske!

Marijana Simonović

Poziv čitaocima i saradnicima
iz škola za kreiranje strane
„Poetske vertikale“

U cilju afirmacije darovitih
đaka, nastavnika osnovnih i
srednjih škola, kao i stručnih
saradnika, a sa željom da širu
javnost upoznajemo sa njihovim
stvaralaštvom, otvorili smo stranu
„Poetske vertikale“. Očekujemo
da nam šaljete svoje literarne
i likovne radove, a

mi ćemo ih redovno objavljivati
na portalu kao i u štampanom
broju koji izlazi četiri puta
godišnje. Vjerujemo da ćemo
kreativnom saradnjom zainteresovati,
podsticati i ohrabrivati mnoge
stvaraoce da se predstavljaju na
našoj stranici.

Crna ovca

Nije htjela ovca bijela
s crnom da se druži,
jer je čula oko crne
neki loš glas kruži.

A sirota, crna ovca,
crnu vunu prede.
U društvu je, sve zbog boje,
baš niko ne htjede.

K'o da neki maler nosi
rado bi je zaobišli,
čak da joj je spas životu,
ni blizu joj ne bi prišli.

A ponosna crna ovca
k'o kad kriva nije,
riješi šalu s cijelim stadom
napokon da zbije.

Tako jednom odvaži se
pa krenu u grad.
Strpite se, sačekajte,
glavno slijedi sad!

Ova ovca s malo novca
ode kod frizera
da prefarba crno runo
i da se dotjera.

Sve je lokne udesila
sija joj se struna,
kao da je oblak bijeli,
a ne runska vuna.

Još se nečim namirisa,
put za njom miriše,
pa ponosno ode kući,
bokovima njiše.

A kod kuće, u oboru,
nasta prava drama.
Svi ovnovi zgledaše se:
„Ko je ova dama?“

Miluju joj meko krzno,
komplimente dijele,
k'o da nisu druge ovce
nikad bile bijele.

A bjele se ovce staše
postidjeno zagledati,
pa prljavo svoje runo
na potok su pošle prati.

Sad je glavna crna ovca
od svih u tom stadu.
Šta bi dale ove druge
da joj tajnu znadu?

Sad likuje ovca crna,
u brk im se smije,
jer je niko udešenu
prepoznao nije.

A kad neko vrijeme prođe
i osveta kad je minu,
sve je ovce okupila
oko sebe, na ledinu.

Tu im kaza ko je ona
i ošiša runo svoje,
jer se duša ne ogleda
u ljepoti neke boje!

Postidjene ovce sada
gledaju je netremice.
Nije lako kad ti neko
saspe istinu u lice!

Marijana Simonović

Ispod istog neba

Ubijedena sam da nebo ima srce. Smješteno negdje u visinama, kao lagani otkucaji beskraja, čuju se njegovi udarci nama neprimijetni i gotovo nečujni. Znaš, ja ga često čujem. Kada podignem pogled, dok se plavetnilo razliva poput mirnog mora iznad svih gradova, osjetim kako ono kuca i preplavi me tišina koja govori glasnije od bilo kakve riječi. I samo mi se vrzmaju po glavi ta ista pitanja, što li nebo skriva, da li osjeća isto što i mi? Koliko ima svega u njemu, koliko radosti, koliko čežnje, koliko neizrečenih molitvi? Nevjerovatno je pomisliti da ista širina prekriva i moj mir i nečiji nemir i moje sitne brige i nečije ogromne strahove.

A kada nebo plače, osjetim neku tugu i pitam se da li u istom trenutku, hiljadama kilometara dalje, neko drugi podiže pogled i traži utjehu u istom mom i njegovom nebu? Da li neko u Palestini, pod tim tihim svodom, osluškuje vjetar nadajući se da će mu donijeti mrvicu mira? Kako jedna ista boja — ta vječna, plava, beskrajna — može da obuhvati toliko različitih sudbina? Kako je moguće da nas jedno nebo spaja jače nego što nas sve razlike mogu razdvojiti, a da sam ja srećna, a neka moja vršnjakinja tužna? Možda baš zato što je to isto nebo ogroman dnevnik koji čuva naše misli, čak i one koje nijesmo smjeli da izgovorimo naglas. Ono pamti suze koje su potekle, osmijehe koji su se sakrili, riječi koje su ostale u grlu i korake ljudi čiji se životi odvijaju u sjenkama brige. I dok to shvatam, srce mi se stisne i raširi u isti mah — stisne zbog bola koji osjećam za njih, raširi zbog nade da će ipak možda biti drugačije, da će i oni vidjeti isto to nebo na način kao što ga i ja vidim.

Moji vršnjaci iz Palestine, ja sam sa vama. Isto osjećam kao i vi. Ispod istog neba smo. Ono je naše zajedničko. Moja solidarnost je nevidljiva nit koja se prostire kroz vaše srce. Nit koja se ne kida, čak i kada sve drugo puca. To je blag dodir koji prelazi preko granica, prelazi preko neznanja, preko udaljenosti, dodir koji grije i onda kada sve oko nas djeluje hladno, jer solidarnost je upravo takva, topla svijeća koja gori u mraku, mala ali uporna, čuva plamen nade tamo gdje se čini da ga više nema. Ona šapuće: „Vidim te. Osjećam te. Uz tebe sam!“ A empatija? Ona je možda najnježniji i najređi dar koji imamo. To je sposobnost da se naše misli pretvore u krila i odu tamo gdje mi nikada nijesmo kročili. Isto tako ona je i osjećaj da se tuđe suze nečujno spuste na naše lice. Empatija nas uči da ne prolazimo ravnodušno pored tuđeg bola, da ne zatvaramo oči pred onim što nije „naš problem“. Ona nas uči da budemo ljudi — ne samo kroz riječi, nego u srcu. Upravo zato, dok mislim na palestinski narod, na njihovu snagu usred svega što ih pritiska, u meni se rađa tihi, ali snažan glas koji želi da im pošalje podršku. Možda moje riječi ne mogu da dođu do njih, možda će ostati samo misli rasute po zraku — ali znam da su iskrene. A iskrene riječi imaju svoju težinu, čak i kada putuju samo ka nebu.

I zato, svaki put kad mi pogled pobjegne ka visinama, u meni se probudi ista misao, da nas nebo ne dijeli, već spaja. Svojom veličinom podsjeća nas da smo svi djelići jedne iste priče — priče pune nade, borbe, snova i čežnji. Podsjeća nas da nijesmo sami, da niko nije zaboravljen, da svaki život ima vrijednost. I pod tim jednim, velikim, tihim nebom, u ušima mi odzvanja poruka koja mi uvijek pronađe put do srca:

„Ispod istog smo neba. Blizu smo i kad smo daleko. I u mom srcu ima mjesta, za tvoj bol i tvoju nadu!“

Jovana Bošković
JU Gimnazija „Stojan Cerović“ – Nikšić
Mentor: prof. Bojana Perišić

Prvo mjesto na literarnom konkursu Ispod istog neba, povodom Međunarodnog dana solidarnosti s palestinskim narodom, u organizaciji Ministarstva kulture i medija Crne Gore

Buđenje

Zvone...
Zvone perle,
svaki ukras,
nošen godinama,
sabrao se odjednom.

Kao štit,
kao magija,
kao predstava.

Da li je sada bučniji?
Da li želi redosled novi,
ili još dodataka
da zablista,
da zazvoni glasnije?

Upravo!

Želi muziku snažnu,
igru bržu,
boju življu...
Sada je trenutak
njegove najbolje melodije.

Svetlana Đerković-Delić

Trajanje u kamenu

Sloboda naše zemlje je u kamenu
Kamenje drži glavu dignutom
A leđa prava kao strijela pravde
Kamenje — lomi okove tvrde
I lance života surovog i oštrog
Sa srca u vječnom plamenu

Sloboda naše zemlje je u borbi
Leđa istrajnih i očajnih majki
Pogrbljena pod teretom onozemaljskog
I mirne ruke sinova i kćerki
Mirne ruke boraca za slobodu
I vječna tišina u tužnoj tjeskobi

Sloboda naše zemlje je u istrajnosti
Onih koji su otišli i onih koji će doći
Nesalomiva volja krševitog tla
Uz koji trčiš razderanih koljena i šaka
Ka dimu iz trošnog kućnog odžaka

Ka domu svojem, u beskrajne krajnosti

Sloboda naše zemlje je u vječnosti
Istoriji nas uče krševi i zidine
Kule ratova davno minulih
Kamenje koje sada samo kleči
Ko će riješiti patnje njine?
Ko će njine muke da izliječi?

Sofija Brković, VIII-c
Osnovna škola „Milorad Musa
Burzan“ – Podgorica
Mentor: Marina Šestović

Druga nagrada povodom Dana nezavisnosti na konkurs Trajanje u kamenu Matice crnogorske

Ledena tišina

Snijeg
pada, šušti,
tiho, polako, neprimijetno.
Hladan, bijel, mek, nježan.

Zima prekriva svijet ledenom tišinom.

Aleksandra Razinkina

Iz pera učenika

Tri ćevapa i nijedna emocija

Postoji mnogo situacija koje čovjeku promijene pogled na život. Neke su filozofske, neke religiozne, a neke... jednostavno začinjene lukom, masnom lepinjom i odsustvom vozačkog raspoloženja.

Dan je bio običan, kao i svaki drugi dan koji pre-raste u tragediju srednje veličine. Išli smo na ručak. Mi, odbojkaši iz lokalnog gradskog tima ... Kao da smo nekakvi pjevači koji umjesto mikrofona grle pomfrit. Na tom ručku, svi smo jeli ćevape. Svi, osim jedne osobe koja nije znala da je upravo naručila svoju sudbinu u lepinji. Moj brat, Lazar. Rođeni brat. Onaj koji još uvijek vjeruje da su tri ćevapa dovoljna da „neko“ dođe po njega.

Dan ranije, scena ista. Ručak isti. Čak je i pomfrit imao isti oblik kao da je sudbina upakovala reprizu.

Tata je tada zatražio nešto što se u nekim kulturama smatra uvredom – da mu Lazar spakuje tri ćevapa u lepinju!

Znači, u hljeb.

Znači – da ih izruči kao poklon, kao dokaz ljubavi, kao... ulaznicu za prevoz do kuće.

Ali, danas ćevapa nije bilo. Sudbina se poigrala zalihama roštilja, a tata, vozač, otac, nekadašnji ljubitelj lepinja, odlučio je da, zbog nedostatka ćevapa, jednostavno ne dođe.

„Zvaću taksi“, rekao je sa dostojanstvom predsjednika koji je izgubio sve, osim ponosa?!

Na kraju je došla maćeha. Spasiteljka. Heroj koji nije tražio meso u zamjenu za kilometražu.

I tako, dok su se ostaci pomfrita hladili na tanjiri-ma, a sunce zalazilo iza restoranske tende, shvatila sam duboku životnu istinu:

U životu ne traži ko te voli, traži ko će doći i kad ćevapa nema, jer je, očigledno meso važnije od činjenice da li ćeš se vratiti kući.

(Učenica jedne osnovne škole bira tišinu, da bi se riječima čuo glas)

U BERANAMA PREDSTAVLJENA KNJIGA „BRIŽNA RUKA“ PROF. DR DRAŠKA DOŠLJAKA I GORDANA K. ČAMPARA

U ČAST UČITELJSKOJ PROFESIJI

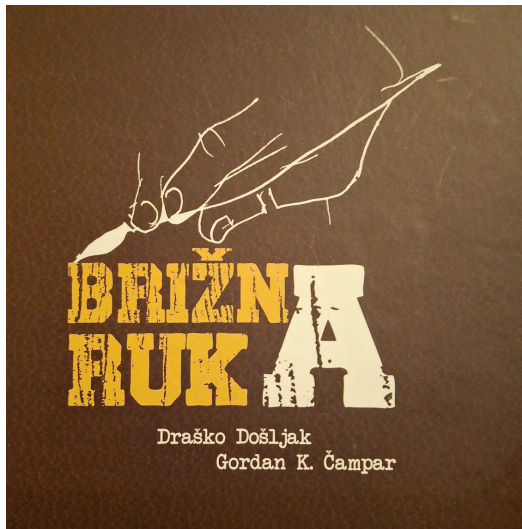
- Gordan K. Čampar: Napravili smo jedan mali spomenik koji će ići od ruke do ruke
- Prof. dr Draško Došljak: Neka i danas učiteljice budu druge majke, neka učitelji i učiteljice budu poštovani i od svojih đaka, i od roditelja, ali i cijelog društva
- Ana Bojović: Ovo je svojevrsna hrestomatija posvećena samo jednoj profesiji, jednom pozivu, najtežem i najljepšem – učiteljskom

U Centru za kulturu Berane održana je promocija knjige „Brižna ruka“ autora prof. dr Draška Došljaka i Gordana K. Čampara.

O ovom zanimljivom djelu su, pored autora, govorili i prof. dr Radovan Stojanović, Ana Bojović, Sabaheta Beka Maslić i Tatjana Veljić.

Jedan od autora, Gordan K. Čampar, zahvalio je prisutnima u ime svih koji su učestvovali u izdavanju ove publikacije.

„Ako posmatramo definiciju s jedne i druge strane, kultura sjećanja je komplikovana stvar. Najprije treba da se rode ljudi koji su vrijedni, koji nešto naprave u životu, a sa druge strane postoje vrijedni ljudi koji ove prve ne daju zaboravu. Zato smo i ja i Draško ponosni na sve ljude koji su dali doprinos ovoj knjizi, pišući ili slikajući. Naš moto je bio – praviti jedno veliko 'hvala', ali da ne bude od mermera ili bronz, već da bude od papira i olova, od materijala koje su prosvjetni radnici najčešće i koristili. Napravili smo tako jedan mali spomenik koji će ići od ruke do ruke. Ne mora se dolaziti da se vidi, ne mora biti ni naš ni njihov, nego zbilja u svakoj ruci i na svakom mjestu. Prosvjetiteljstvo je profesija iznad profesija; ovo je

naše malo hvala svemu tome i nadam se da nas podržavate u ovoj inicijativi“, naglasio je on.

U svom govoru, prof. dr Draško Došljak podsjetio je na neobičnu „zgodu“ istaknutog bosanskohercegovačkog pisca za djecu Šima Ešića.

„U njegovom eseju prepoznaje se neka vrsta žala. Naime, kada se prvi put iz škole vratio kući, kada je očekivao da mu predaje učiteljica, a ne učitelj, bio je ljut na svoje roditelje i tražio da ga upišu u drugi razred ili drugu školu, kako bi

imao učiteljicu. Zapravo, i u tom uzrastu znamo da je učiteljica druga majka. Neka i danas učiteljice budu druge majke, neka učitelji i učiteljice budu poštovani i od svojih đaka, i od roditelja, ali i cijelog društva“, istakao je on.

Prema riječima Ane Bojović, „Brižna ruka“ je svojevrsna hrestomatija posvećena samo jednoj profesiji, jednom pozivu, najtežem i najljepšem – učiteljskom.

„O tome koliki trag su ostavili na živote svih nas govori i preko 80 priča ljudi koji su u svojoj oblasti dostigli najveće domete, a koji su više-manje imali iste početke i gotovo identična sjećanja na njih. Sve one izvezene su tananim zlatnim nitima koje je šaputala duša, iskreno i upečatljivo, i u svakoj od njih se možemo prepoznati po osjećanjima i zahvalnosti koju dugujeemo svojim učiteljicama ili učiteljima. Savršen dokaz da niko od nas nije zaboravio svoje početke, čak i onda kada o njima ne razmišljamo ili o njima ne govorimo“, kazala je ona, dodajući: „I nema u njima nikakvog razodijevanja profesije, nikakvog dekodiranja jezičkih znakova kojima je ona označena. ONA ili ON su jednostavno sinonim za osnove obrazovanja, za početke naših saznanja kojima nismo nazirali kraj, ali ga i nismo ni tražili. Pustili smo da teče, vođeni sigurnom rukom naše

učiteljice ili učitelja. Onih koji su nas naučili da svako ljudsko saznanje treba da bude praćeno raciom, obogaćeno ljubavlju i napojeno sveznanjem. Ta divna suptilna energija između učitelja i učenika oživljavala je iskustvo, gradila povjerenje, naglas interpretirajući emociju i vrijednost.“

Kako je istakla, govoriti o učitelju ili učiteljici nije lako, „jer kako govoriti o onima koji bi mogli biti nedodirljivi, a bili su tu da nam daju sebe, o njima koji su nas naučili i da teška olovka i nevjesta ruka mogu napisati kaligrafsko slovo, o protagonistima našeg obrazovanja o kojima nijedan panegirik ne posjeduje dovoljno riječi da iskaže sve ono što osjećamo i ono što zaslužuju.“

„Nijedan časovnik ovog svijeta ne može izmjeriti vrijeme koje su nam dali, ne može se zaustaviti na najvažniji trenutak jer su nam svi važni, ne može zvoniti za buđenje i ustajanje kada im treba odati počast jer mi smo, u ovom slučaju, već na nogama. Slavimo i odajemo počast tajnama njihovog umijeća, hrabrosti da od malog sagrađe velikog čovjeka, magijskom daru da prodru u tajne dječije duše i otvore joj svijet da hrabro korača u njemu. I zar postoji mjerna jedinica za dragocjenosti koja može izmjeriti njihovu vrijednost? Vjerujem da ne“, zaključila je Bojović.

N. N.

LIST CRNOGORSKIH PROSVJETNIH, KULTURNIH I NAUČNIH RADNIKA
IZDAVAČ: ZAVOD ZA UDŽBENIKE I NASTAVNA SREDSTVA – PODGORICA

UREĐUJE REDAKCIJSKI KOLEGIJUM: Ljiljana Vukoslavović, Olga Đuričković i Nikola Nikolić

Veb-sajt: www.zuns.me/prosvjetnirad • <https://www.facebook.com/prosvjetnirad>

UREDNIŠTVO: Ulica Balšića br. 4

Telefon: 020/231-254

E-mail: prosvjetnirad@t-com.me

Štampa: Štamparija „Ostojić“

Prosvjetni rad

